

Jernbane-Bladet

Kontaktivitet

SAMTALEANLÆG

Højtalende systemer med mange faciliteter giver maximum af organisatoriske fordele. - Fra 2-5400 apparater.

når flere skal kommunikere mere

L.M. ERICSSON A/s

KIRKEBJERG ALLÉ 86 · 2600 GLOSTRUP · (01) 96 61 33
GRENÅVEJ 313 · 8240 RISSKOV · (06) 17 45 00

29. ÅRGANG

11

NOV. 1972

Tidsskrift for Stats- og Privatbanepersonalet

Århus

TANDLÆGE

JØRGEN BRAUN

J. Juel Jepsens eftf.

Rådhuspladsen 3 . Århus . Tlf. 12 56 07

Konsultation kl. 9-12 og 13.30-17

Vi handler i ...

MEJERIUDSALGET

ved L. Sørensen

Stadion Allé 33 . Århus . Telf. 12 76 54

1. kl.s kolonial, mejeriprodukter samt lækkert brød og kager, øl og sodavand

Vi handler i ...

» E K K O «

Vin- og Tobaksforretning

ved M. Christensen og G. Laursen

Tampeldalsvej 1 . Århus . Telf. 16 44 46

Stort udvalg i tobakker - cigarer - piber

Vine og spirituosa - Ekstrafin kaffe

»DERES BAGER«

H. C.s BAGERI

Rosenkrantzgade 19, Århus. Tlf. 137301

Altid 1. kl.s lækkert brød og kager

Købmand E. BACHMANN

Sønderport 1, Århus - Telf. 14 22 47

Alt i 1. kl.s kolonial - konserves - vine spirituosa samt dybfrost

NB. Prøv vor ekstrafine KAFFE

Vi handler med fordel i

FRUGTHALLEN

ved Børge Fisker

Vestergade 25 - Århus - Tlf. 13 18 95

Alt i årstidens friske frugt og grønt

Det store udvalg i moderne kvalitetsmøbler finder man hos

HAMMER's EFTF. A/S

Badstuegade 20 - Århus - Tlf. 13 39 52

Vort speciale: Alt i afsyrede egemøbler

I Århus siger man GARDINIKUM ...

Fischer
GARDINER
FREDERIKS ALLE 127 - ÅRHUS C. - TLF. 12 66 22

Ring efter en af vore seks gardinbusser
Leverandør til DSB

Kør til specialværkstedet og få foretaget **garanti-rustbeskyttelse** med **tectyl** efter ML-metoden og FDMs forskrifter ...

CAR PROTECT

ved Torben Johansen

Nørrebrogade 22-26 . Århus . 13 48 96

NB. Specielt tørreanlæg som tørrer

Deres vogn totalt

Vi handler i ...

STERNERS BAGERI

Chr. Købkesgade 25 . Århus

Telefon 12 20 53

Alt i 1. kl.s lækkert brød og kager

Bestillinger modtages gerne

Åben søn- og helligdage

Det førende udvalg i pelsværk finder man hos ...

A/s KIRSTEN NICKELSEN

BUNTMAGERI OG PELSHANDEL

Søndergade 51 . Århus . Telf. 12 58 02

Vi handler i ...

KVARTERFORRETNINGEN

ved Else og Sigurd Christensen

Hasle Østvej 25 . Århus

Telefon 15 60 16

Altid kvalitetsvarer til billigste pris

Tag brødet med hjem til kaffen fra

STADION BAGERIET

ved Søren Søndergaard

Stadion Allé 14 . Århus . Tlf. 12 80 80

Altid 1. kl.s lækkert brød og kager

Bestilling modtages gerne

Glarmester E. Christensens Eftf.

ved Egon Petersen

Klostergade 32 . Århus . Telf. 12 56 05

Alt i glarmesterarbejde, glas, bygningsglas, blyruder, autoruder m. m.

Formularer, brochurer, kuverter

brevpapir, visitkort m.m. - så gå til

JOWI TRYK

ved John Wisén

Frederiksberg Allé 83 - Århus

Telefon 13 86 06

Formgivning i ædelmetal ...

Guldsmed

SØREN WEITEMEYER

Paradisgade 12 . Århus . Telf. 13 81 42

smykker - unika og korpus formet netop efter Deres smag og ønske

Radio-og TV-service, så ring til ...

AD RADIO - TV

Telefon 13 85 28

Tal med vort værksted om tilbud på reparation og antennearbejde.

20% rabat til pensionister, stadig 6 mdr.s garanti.

Når det gælder sport, fiskeri og campingartikler - så går vi til ...

J.O. SPORT

Hjørnet af Frederiks Alle'
og Banegaardsgade
Tlf. (06) 13 00 56

Forkort rejsen med en lommeroman fra

FUNKIS KIOSKEN

ved K. Gytz Olesen

Silkeborgvej 62, Århus. - Tlf. 12 12 17

Aviser, uge- og månedsblade samt papirvarer, tips og V-5

Gaveideer i BRUGSKUNST - så

SØGAARDS KUNST

Åboulevarden 39, Århus. - Tlf. 13 28 90

Keramik og stentøj, håndlavede ting i unika, tin og sølvsmykker m. m.

Når det gælder

fod- og skønhedspleje anbefales ...

Salon BENTE

ved Bente Jensen

eksam. fodplejer

Randersvej 104 . Århus . Telf. 16 26 86

KØB SKO

TIL GROSSISTPRISER ...

K.V. SKO

KLOSTERPORT 4 . ÅRHUS

Jernbane-Bladet

Ekspedition:
Togfører V. Jonvald . Hvidovrevej 258
2650 Hvidovre
Telefon (01) 78 36 42

Redaktion:
H. E. Rybro (ansvarshavende)
Valby Langgade 223, 1. tv.
2500 Valby
Telefon (01) 30 87 71

Abonnement
18,00 kr. (inkl. moms) årlig
12 numre

Kan bestilles på postgiro 6 00 82
Jernbane-Bladet . 2650 Hvidovre

Medlem af
Dansk Fagpresseforening
og
International Tidsskriftsfederation

Tilsluttet Dansk Oplagskontrol

Tryk: Herfølge Bogtrykkeri . Herfølge

NOVEMBER 1972

Dette nummer indeholder

November causeri	321
Månedens emner	322
Til abonnenterne	322
Erindres det	322
I få linier	323
Månedens foto	323
Fra dagbogen	324
På dampsafari til England	325
Rutebilnyt	326
Sagt og skrevet.....	327
Model-Jernbane	327
Fotohobby	328
Mergelbanerne i Danmark	330
Dødsfald	339
Fra klubberne	339
Boghjørnet	339
November-Journalen	342

Fest ombord!

Om bord på en af DE STORE BÅDE kan De få Deres egen festsalon og arrangere Deres eget private party med alt, hvad De ønsker af mad og drikke til ØRESUNDSPRISER. Medens båden sejler mellem København og Malmö, kan De holde en dejlig fest og fejre, hvad der fejres bør i smukke, smagfulde omgivelser med det blinkende Øresund som ramme omkring festen. Tænk over det - til konfirmation, bryllup, fødselsdag - simpelthen alt - utraditionelt.
Drej (01) 14 7770

DE STORE BÅDE

Jernbanekioskerne

betjener Dem gerne med

Tobak - cigarer - cigaretter
Piber og lightere m. m.
Dag- og ugeblade
Bøger og papirvarer
Film og solbriller
Damestrømper og sæbe m. m.

Venlig hilsen

Bladhandler-Forbundet i Danmark

Aktieselskab

Århus og omegn

TØJ TIL FAR OG JUNIOR
så gå til

Nørregade 34 - Århus - Tlf. 13 32 02
Under Baldakinen i Nørregade
Se godt - se godt ud

i MODERNE BRILLER fra ...

JØRN FILTENBERG OPTIK
Optometrist - Specialoptiker
Banegårdsplads 16 (ved SAS) . Århus
Telefon 13 77 22

»Bag den gode smag«

BISGAARDS BAGERI
Hj. Rosenvangs Allé/Oddervej . Højbjerg
Telefon 27 01 55
1. kl.s lækkert brød og kager
Åbent søndag - mandag lukket

Stereo - Hi-Fi - TV - Båndoptagere
i de førende mærker ...

FJERNSYNS-SERVICE

Jægergårdsgade 102-104 . Århus
Telefon 13 26 57

Garanti på alt nyt 12 mdr. - gælder og
så lørdag-søndag. - NB. Vi har stadig
dag-aften service og rykker ud om-
gående - alle dage til hverdagspriser.

Vi kører til ...

MOBIL service

ved Torben Arent

Edwin Rahrsvvej 32 . Brabrand
Telefon 26 27 94

Benzin - olie - vask - smøring -
quick-service - dæk- og batteriservice
i de anerkendte mærker

Vi handler i ...

»DELIKATESSEN«

Silkeborgvej 257 . Åbyhøj
Telefon 15 70 89

Alt i 1. kl.s kød, flæsk samt
hjemmelavet pålæg og salater

KABO OST

ved Preben Jensen

Grønnegade 41 . Århus . Tlf. 13 56 74
Altid 1. kl.s vellagrede oste

Når det gælder URE og BRILLER -
går vi til ...

FREDE VEIGAARDS EFTF.

ved John Marquart

Silkeborgvej 222, Åbyhøj. Tlf. 15 86 62

Silkeborg

- Køb kun det bedste - det gør vi!

Slagtermester F. HVIIDBERG

Århusvej 35 . Silkeborg

Telefon 82 17 72

Alt i 1. kl.s kød, flæsk samt
hjemmelavet pålæg og salater

»Bag den gode smag«

MØNSTERBAGERIET

Sanatorievej 14 . Silkeborg

Telefon 82 86 92

1. kl.s lækkert brød og kager
NB. Morgenbrød udbringes
lørdag-søndag over hele byen

Er De lækkersulten, så husk ...

»GRILLEN«

Borgergade 18 . Silkeborg . Tlf. 82 75 02

Alt i grill-specialiteter som:
Kyllinger - Forårsruller - Bøfsandwich
Hot dogs - Pommestruer m. m.

PHILIPS REKORD RENS

Skolegade 21 - Silkeborg - Tlf. 82 52 35

Rekord Rens er ikke kilo-rens - men
kvalitetsrens til kilo-pris
(P-plads overfor)

Herretøj i bedste kvaliteter

- så ...

MØLLERS SKRÆDDERI

OG KONFEKTION

Århusvej 52 . Silkeborg . Tlf. 82 25 79

privat 82 72 47

Skjorter - slips - sokker
samt damefrakker og dragter
Udlejning af selskabstøj
NB. Eget stof modtages til forarbejdning.

TEXACO service

ved Jens Andersen

Gødvad Bakke . Silkeborg . Tlf. 82 50 89

benzin - olie - marfak smøring -
vask - udstyr

Mekanisk værksted for autoreparationer
på alle vogntyper

Silkeborg

SILKEBORG SPAREKASSE

Telefon (06) 82 52 66 - Postgiro 78 63
Mandag, tirsdag og onsdag 9.30-16.00
Torsdag 9.30-17.00
Fredag 9.30-17.00 og 18.00-19.30

DORTHE KOLONIAL

v/ Dorthe Gammelgaard
Jernbanevej 35 - Silkeborg

Alt i kolonial - konserves - vine -
spirituosa samt tobaksvarer
Prøv vor ekstrafine kaffe
Telf. 82 14 55

Vejen til bedre service ...

BP service

ved H. E. Husted

Borgergade 71 . Silkeborg

Telefon 82 46 61

benzin - olie - vask - smøring
quik-service

Vi anbefaler et besøg i den
nyrestaureerede

Banegårdsrestauration

v/ Ole Berg Borregaard

Silkeborg - Telefon 82 77 01

Tag brød med hjem til kaffen
fra ...

SØNDERGADES HJEMMEBAGERI

ny indehaver: KNUD WULSTEN

Søndergade 36 . Silkeborg . Tlf. 82 26 22

Alt i 1. kl.s lækkert brød og kager

Festmiddage Anretninger Smørrebrød
så ring til ...

DINETRA

DINER TRANSPORTABLE

ved Ole Ploug Hansen

Lollandsgade 9 . Silkeborg . Tlf. 82 34 55

Spec.: Selskabslokaler til såvel små
som store selskaber. Reservering: Kald
82 40 77 mellem kl. 10-18

Virklund

Vi kører til ...

VIRKLUND AUTOOPRETNING

ved Bo Kragh

Borghøjvej 2 . Virklund . Tlf. 93 64 12

1. kl.s autoopretning samt pladearbejde
udføres på samtlige vognmærker med
faglig garanti

Hadsten

Specialforretningen med det førende
udvalg ...

Carlsens Tæpper og Gardiner

Søndergade 44 - Hadsten - Tlf. 980003

Året på godt og ondt

november causeri

LANGSOM KVÆLNING af jernbaner er overskriften på en artikel i rubrikken *Sagt og Skrevet* inde i bladet. Det synes, som om de ansvarlige fortsætter den uhyggelige gerning, når man stadig er vidne til den rent ud sagt vandalisme, der for tiden foregår med D S B. Der vil snart ikke være meget liv tilbage fra tidligere tiders initiativ. Det der er sket i den seneste tid er en splittelse og ødelæggelse af alt fortidigt ved banerne. En del af de mange nyskabelser har dog efterhånden måttet forlades igen, og mere følger snart efter. De rullende restaurationer i togene er færdige, og personvogne indrettes under store bekostninger til barvogne, hvor de rejsende selv må gøre deres indkøb til foræring i kupeerne. Et stort antal stewardesser er blevet arbejdsløse, men så er de rejsende da fri for at se den uskønne design, man havde tildelt dem. Den gennem mange år ventede og savnede Køge Bugt banes første 17 km blev åbnet under stor tilstrømning af daglige kunder. Men ak nej, DSB havde ikke sans for at følge successen op. Stationernes billetbeholdninger slap op på få dage,

og man måtte affinde sig med tidskrævende håndskrevne billetter. Den helt umulige opfindelse med stationsmestre, der foruden at sælge billetter skulle passe kiosksalget, skaber i myldretiden lange køer af rejsende, der i mange tilfælde må se toget de havde beregnet at skulle med, køre uden, at det var muligt for dem at købe billet. Det koster som bekendt 25 kr. at bestige et S-tog uden at være i besiddelse af tidsstemplett billet, så det er der ikke mange, der drister sig til. Situationen er urimelig for de rejsende og for DSBs stærkt opreklamerede publikumservice.

DSBs LANGSIGTEDE målsætning i DSB-bladet *Kommunikation for november måned* bebuder en forestående designmanual. Desværre anføres det, at designmanual er en bog, der aldrig bliver skrevet færdig. Dette kan måske berolige både publikum og banernes personale, der snart har været vidne til en lang række af uantagelige design. Når det i samme leder anføres, at det er vigtigt at understrege, at nye projekter kun kan

løses på den bedste måde, ved at medarbejderne i DSBs ledelse sætter den erfaring og ekspertise de repræsenterer, ind på opgaverne og udvikling af opgaver, der skal pege fremad for jernbanen. Efter hvad der hidtil er fremkommet derfra, er det svært at få øje på de gavnlige design ved DSB. Det er ikke langsigtet målsætning, der er brug for. Mens græsset gror, dør horsemor, siger et gammelt ordsprog. Meget tyder på, at det også gælder banerne i dag.

NÅR PERSONALET til foråret præsenteres for den planlagte områdedrift er det, når der ses bort fra færgevæsenet, der stadig er DSBs bedste aktiv, for dem et helt ukendeligt og helt afribbet DSB, hvor der ikke er ladet meget tilbage fra banernes 125-årige historie, som tidligere generationer efter strid og langsommelige forhandlinger med de bevilgende myndigheder, havde fået gennemført.. Indrømmes må det, at meget kunne have været bedre, men at det meste af det helt skal fejles bort, kan ikke være rigtigt.

-bro.

Månedens emner ...

Korsør Litzerlaug ophæves

Det 184 år gamle laug, der har været beskæftiget ved fortøjning m. m. af færgerne i Korsør havn, ophæves fra 1. januar 1973. Lauget blev fra start stiftet som et ligbærerlaug, men blev senere til det nuværende litzerlaug. Der er 15 medlemmer i laugene, der fremtidig beskæftiges af DSB som bromænd.

Store Bælt

De to nye færger til Store Bælts overfarten bliver tresprogede i lighed med færgen »Prinsesse Benedikte«. Dermed regner DSB med, at alle eksprestog fra sommerkøreplanen 1974 vil kunne overføres, således at de rejsende ikke mere skal skifte fra tog til færge.

Der flyver så mange fugle

– i form af nye, fremmede ord og vendinger. – De basker os om ørene for at vække intelligensen til et forsøg på at finde en mening. Men gættæværk er nu engang noget usikkert.

Se selv! – Her er en håndfuld af dette volapyk udlagt til vort daglige sprog og oversat til vor vanlige opfattelse – vi bør jo nok se at blive dus med dem, da de utvivlsomt er kommet for at blive her. Rækkefølgen er nærmest den mest påtrængende i kommunikationen:

Teleprinter (Tpr.) = Fjernskriver-maskine.

Telex = Teleprinter exchange = Fjernskriverekspedition (telegrafstation).

EDB (anlæg) = Elektronisk Data Behandling.

Data = egl. det givne – det sikre.

Datamat = en maskine, der behandler og opbevarer data af enhver art (program).

Computer (engelsk ord, udtales computer) = Datamaskine.

Data-bærere = f. eks. hulkort eller -strimler.

Terminal = egl. endestation – centralbygning i lufthavne eller meget store banegårde.

Panel = en gruppe (eksperter), der optræder for åbent tæppe.

Doktrin = en læresætning, en teori.

Indoktrinere = en vedholdende, systematisk indpodning af en doktrin.

Race (udtales nu ræs) = vildt jag for at gøre sig gældende.

Kommunikation = ethvert samkvem eller samtale.

Kommunikere = udveksle meddelelser.

Succes (fransk) = godt og lykkeligt resultat – men på latin f. eks. i juræen = efterfølgning, arv.

Fiktiv = opdigtet, indbildt.

Receptiv = modtagelig, lærenem.

Konkret = virkeligt eksisterende i tid og rum (modsat abstrakt).

Auditiv (*audio*) = hørligt – *visuelt* = synligt.

Volapyk = udtryk for noget uforståeligt. – Oprindeligt et kunstsprog. Konstrueret af en tysk præst 1879, men som hjælpesprog helt fortrængt af Esperanto 1887.

Frustration = skuffelse.

At blive frustreret = ikke få et behov dækket, et ønske opfyldt.

Relevant = noget i sagen væsentligt (modsat irrelevant).

Sofistikeret = kunstlet, spidsfindigt.

Stress = langvarig psykisk eller legemlig påvirkning, som individet ikke kan tilpasse sig.

Konfrontere = stille ansigt til ansigt.

Involvere = omfatte, indvikle, medføre.

Potentielt = noget eksisterende muligt.

Potensere = forstærke.

Teenager = ung mellem 13 og 19 år.

65er = ældre mellem 61 og 69 år.

ATP = Arbejdsmarkedets Tillægspension (arbejdstageren betaler en tredjedel og arbejdsgiveren to tredjedele).

Forslag

TTP = Tjenestemændenes Tillægspension, en benævnelse, der ikke så let forleder til den kendte brødnid, idet ydelsen ofte anses for en ren gave. Men personalet har jo betalt til den i årevis, ganske analogt med ATP, overfor hvilken dog ingen opponerer. Begyndelsen til denne TTP var da også et ganske privat og fri-

villigt forsikringsarrangement, hvis relativt ret betydelige basiskapitalstaten overtog da almindelig pensionsordning indførtes ved århundredskiftet. – Den os oprindeligt til-målte efterløn er efterhånden så beskåret, ja, ofte næsten bortelimineret, at ordet tillægspension dog vist er ret rammende for resterne.

(D.)

Til abonnenterne!

Det hænder desværre, at det månedlige nummer af bladet udebliver hos abonnenterne grundet fejl hos postvæsenet.

Udgivelsesdatoen er den 25., og har De ikke fået bladet senest den 30., beder vi Dem rette henvendelse til Deres postkontor.

Det sparer tid og penge for både Dem og os!

Ekspeditionen.

ERINDRES DET ...

For 50 år siden ... november 1922

Natten til den 2. ds. kørte et godstog mod Fredericia på Pjedsted st. ind i et holdende godstog, hvorved nogle vogne blev afsporede. Uheldet skyldtes fejlagtig signalgivning.

Den 6. ds.: I disse dage prøvekøres på den østjyske længdebane to motorvogne, der agtes indsat på nordjyske privatbaner.

Motorvognene er torpedoformede og fremstilles af Deutsche Werke i Kiel. Vognene har 35 siddepladser og trækker med lethed to personvogne over den største stigning 1:40.

Motorvognene skulle have været leveret i marts, og som tegn på den tyske Marks katastrofale fald siden da, kan det noteres, at såfremt man dengang ikke havde aftalt en fast pris af 30.000 kr., ville en sådan motorvogn i dag kun have kostet banerne 1.500 kr.

SPECIALIST I B & O
Autoriseret værksted

RADIO – TV – HI-FI
GRAMMOFONPLADER

»Vingaardshus«, Vingaardsgade 20
9000 Ålborg – Tlf. (08) 13 19 44

Mommark-færgen grundstødte den 7. ds. i tæt tåge ud for Bjørnø. De rejsende blev landsat i motorbåde. Færgen har ikke taget skade.

Et større dæmningsskred på jernbanelinie 2 km nord for Hovedgård skete den 10. ds. Da eksprestotog kl. 03.30 med langsom fart passerede stedet, skred dæmningen i en længde af 30 meter, så at skinnerne svævede frit. En stor arbejdsstyrke er straks indsat, så toggangen kan genoptages.

Jernbane-Bladet

4. årgang

For 25 år siden ... november 1947

Søndag den 2. ds. om formiddagen skete der på Rinkenæs st. et alvorligt togsammenstød. Et fra Tinglev kommende motortog kørte op i et holdende godstog, hvorved tre godsvogne og motortogvognen blev ødelagt. Det lykkedes føreren af motortoget at springe af, skønt toget kørte ca. 45 km/t. Kun en rejsende blev lettere kvæstet. Uheldet skyldtes, at man havde undladt at tage indkørselssignalet for det først ankomne godstog tilbage.

Den 10. ds. indsattes i daglig drift på Gribskovbanen tre skinnebustog, der uden stop klarer turen fra Hillerød til Gilleleje på 24 min. Ved stop på samtlige stationer er køretiden 36 min.

Trafikminister Carl Petersen oplyste på et møde den 24. ds., at privatbanerne får tildelt 50 millioner kr. Staten yder 37 - de øvrige 13 skal kommunerne af med.

Slangerupbanen under DSB fra april 1948. - Forslaget er udarbejdet og forelægges regeringen om få dage.

Efter 17 måneders omfattende reparationsarbejder, vil begge Lille Bæltsbroens spor kunne benyttes fra den 4. december, hvilket vil fremme toggan-

gen betydeligt.

Amagerbanen udbetalte i anledning af banens 40-års jubilæum en måneds løn til tjenestemænd og 300 kr. til ugelønnede.

I FÅ LINIER

ATP er stadig en fin forretning for stationen. Fondens formue er i 1971 steget med 615 mill. kr. Der blev i sidste finansår bevilget tillægspension til 14.145 medlemmer. I samme periode bortfaldt 2.002 personer på grund af dødsfald.

Avisbesørgelse giver Post- og Telegrafvæsenet et årligt underskud på 90 mill. kroner.

Brande. - Den 17. oktober kl. 14 kørte det første tog over den nye overføring i Brande. Broen er kun enkeltsporet.

Nakskov. - Skibsværftet har søsat en femsporet færge, der skal sejle mellem Trelleborg og Sassnitz. Den er 140 m lang og 22 m bred og er nærmest beregnet til godstransport.

Områdedrift. - 1. marts 1973 sættes den nye områdedrift i kraft ved DSB. Der bliver i alt 18 områder, deraf fire i Københavnsområdet.

Hareskov. - Der er nu truffet aftale mellem DSB og Værløse kommune om, at Hareskov bevares som S-togs station. Som sin part af den nye S-togs station yder Værløse kommune halvdelen af udgifterne, ca. en halv million kroner.

Ja til EF. - Få dage efter afstemningen steg rejsebureauernes salg af charterrejser ganske kolossalt.

Kystbanen. - Den første af de nye styrevogne prøvekøres nu på Kystbanen.

Randers. - Kun få måneder efter ombygning og modernisering af restauration

MÅNEDENS FOTO

Disse tre søde togstewardesser fra Mariager-Handest Veteranbane var med til at gøre det festligt i Århus Festuge 1972, her er de foran det udstillede DSB-loko H 800 på Østbanegården i Århus. Fra venstre Leni Bertelsen, Anni Gade og Nina Lund.

og kiosker på Randers station, er begge nu lukket igen, og ny ombygning skal foretages.

Rationalisering. - Driftsdepoternes antal ved DSB ventes reduceret fra 27 til 9, og vognopsynsstrækningerne fra 33 til 15.

Sveller. - Den 10. oktober kom svelle nr. 1 million ud fra støbemaskinen på Højgaard & Schultz svellefabrik i Fredericia. Et resultat efter 14 års svelleproduktion.

Taksforhøjelser. - Efter lang tids overvejelser har finansudvalget givet tilladelse til DSB taksforhøjelser på ca. 9 pct.

Ålborg. - Den 6. oktober blev første etape på Ålborg fjernstyringscentral taget i brug. Næste etape bliver Nørresundby station.

Hovedbanegårdens restauranter København

TELEFON (01) 14 12 32

Preben H. Madsen

MORGENRIGTIG BUFFET

HURTIGE RETTER

REJSEGRUPPER

KØBENHAVNS CENTRALE MØDESTED

Ferie- og udflugtssteder

Til møder og kongresser, så ...

Hotel LANDSOLDATEN
Danmarksgade 2 . Fredericia
Telefon 92 15 55

Et 1. kl.s spisested i hyggelige lokaliteter. – Selskaber modtages

Et sted, der er værd at gæste ...

Restaurant »SKIPPERKROEN«
Sdr. Voldgade . Fredericia . Tlf. 92 58 70
Hygge og stemning i dejlige omgivelser
Små varme retter samt smørrebrød

Man spiser, hvor maden er bedst ...

EXPRESSO CAFETERIA
ved P. J. Nielsen (ny vært)
Gothersgade 55 . Fredericia
Telefon 92 19 30

God daglig middag – lækker smørrebrød samt veltillavet kaffe
Selskabssmørrebrød lev. på bestilling

Et besøg værd

MUNDELSTRUP KRO
Telefon (06) 24 10 43

1. kl.s madsted i hyggelige omgivelser
Selskaber indtil 250 couverter modt.

Stedet, hvor man hygger sig

Restaurant PALMEHAVEN
Sundparken – Tlf. 62 81 24 – Horsens
MUSIK – DANSANT
Nyt værtspar: Ida og Leif Hansen

Vi mødes og hygger os i ..

Restaurant »SENIORKLUBBEN«
ved Erik Høybye
Annekshallen – Sjællandsgade
Randers – Telefon 42 21 79

Stedet, hvor man morer og hygger sig

Restaurant SEVENTEEN
Vestergade . Struer . Tlf. 85 01 16
Åbent fra kl. 9 formiddag til 2 nat
Ny vært: Sv. Aa. Pedersen

FRA DAGBOGEN

Fredericia. – 17. oktober ringede en mand kl. 19.40 til Fredericia station og krævede 150.000 kr. udbetalt ellers ville et tog blive sprængt i luften mellem Middelfart og Kavslunde en time senere. Truslen blev gentaget kl. 23.50 og kl. 1.59, hvor det meddeltes, at nu ville man ikke vente længere, og kl. 2.30 ville bomben blive bragt til eksplosion. Fredericia station havde hele tiden betragtet opringningerne som drengestreger. Ved 3-tiden skete en ny opringning, hvor samtalen druknede i omstillingsvanskeligheder.

Hornslet. – 17. oktober ved 18-tiden kørte en bilist gennem de sænkede bomme på Tingvej-overskæringen i Hornslet. Bilen blev ramt af motorvognen og slæbt med langs toget. Bilens fører slap med nogle snitsår, men bilen var forvandlet til en ruinhob.

Langgade. – 23. oktober kl. 17.04 ringede en stemme til Hovedbanegårdens omstillingsbord og forlangte 100.000 kr. i kontanter, ellers bliver Langgade station sprængt i luften kl. 18.00. Der blev ingen penge udbetalt, og truslen viste sig at være uden hold. Politiet ønskede ikke at tage nogen chance, så stationen blev afspærret og toggangen indstillet. Der skete imidlertid intet på eller i nærheden af stationen, så kl. 18.30 blev toggangen genoptaget.

Lemvig. – En personbil blev den 12. oktober påkørt af Lemvigtoget på overskæringen i Tørring. Bilens fører og hans hustru samt deres eneste barn blev dræbt på stedet.

Odense. – En 78-årig mand ankom den 22. oktober til Odense med lyntog »Vesterhavet«. Efter at være steget af toget, opdagede han, at han havde glemt en pakke i toget, og han gik atter ind i toget efter pakken. Da han ville af igen, havde dette sat sig i gang. Han forsøgte at springe af, men faldt om på perronen og slog hovedet så alvorligt, at han blev indlagt på sygehuset.

Rudme. – En repræsentant kørte den 9. oktober i sin bil mod Svendborgtoget ved Rudme station. Bilen blev slæbt med af toget ca. 600 m, og han pådrog sig læsioner i hoved og bryst.

S-togs stop. – Den 17. oktober kl. 15.15, blev den automatiske blok mellem København og Valby sat ud af drift, som følge af en defekt i et sporskifte i Beldere. Der måtte derefter køres med stationsafstand mellem Hovedbanegården og Valby, hvilket var årsag til en større ophobning af efterfølgende tog. Først langt ud på aftenen var der atter normal toggang.

Vejle. – Natten til den 17. oktober blev flere nordgående tog standset af efterårets bladfald på skinnerne på strækningen mellem Vejle og Hedensted. Et godstog standsede samme aften kl. 23 i nærheden af Daugård station af samme grund. Et efterfølgende tog fik derefter stop. Vejle måtte derefter tage lyntog »Østjyden« tilbage til stationen for at sende det ad venstre spor til Aarhus, hvortil det ankom med 1½ times forsinkelse. En hjælpemaskine fra Aarhus fik trukket det standsede godstog til Aarhus. Lokoføreren på det efterfølgende godstog, mente under hensyn til togets mindre belastning, selv at kunne klare den til Aarhus. Men ved igangsætningen knækkede en trækstang.

Østerport. – Den 13. oktober om morgenen modtog generaldirektoratet i Sølvgade et trusselsbrev, der forlangte 450.000 kr. udbetalt på et nærmere betegnet sted, i modsat fald ville hovedkontoret i Sølvgade, Københavns Godsbangård, Østerport station og en række S-tog blive sprængt i luften. S-togene blev indstillede mellem kl. 12.45 og kl. 13.45. Der skete ingen steder nogen bombning, og ingen forsøgte at afhente det krævede beløb.

STENVAD kager

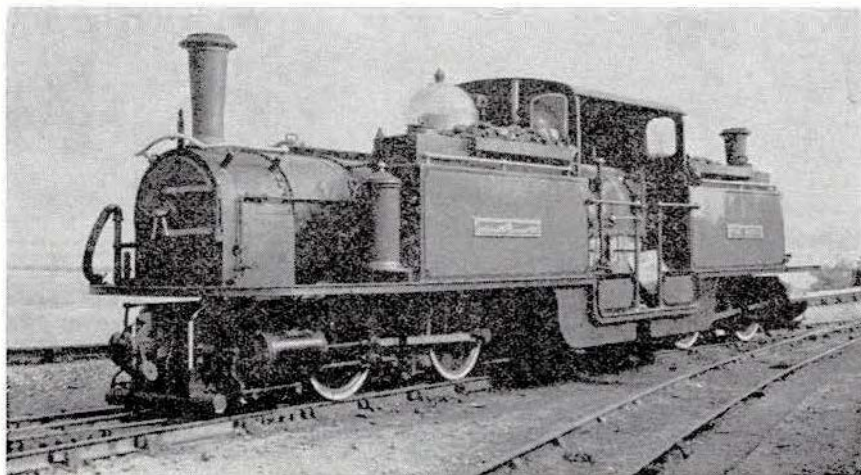
– det store navn i SMÅ kager

- også Deres plads står åben i

JERNBANE - HJEMMEVÆRNET

Alle oplysninger hos HJEMMEVÆRNET - Sorgenfri Slot - Lyngby - (01)87 59 81

På »dampsafari« til England

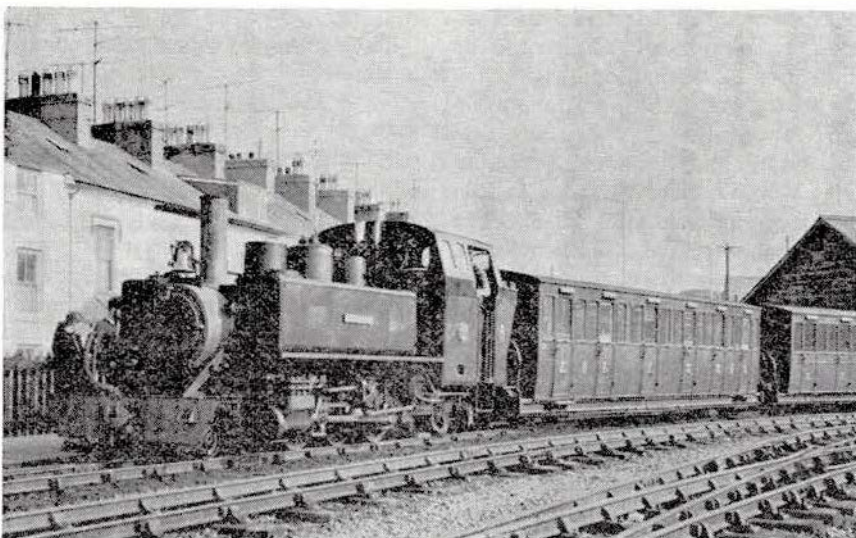

Ffestiniog Railway. Dobbelt »Fairlie« loko

To af Helsingør Jernbaneklubs initiativrige og dynamiske medlemmer, Svend Jørgensen og Jørgen Permin, har i løbet af sidste vinter og forår lagt et enormt arbejde i at tilrettelægge en rejse til England med henblik på at besøge de steder, hvor man har forstået at samle lidt af tidligere tiders jern-

baneromantik, kort sagt, de steder, hvor der findes gamle damptog og gamle vogne.

Rejsen, der løb af stabelen i perioden 21. september til 4. oktober i år, havde samlet 21 deltagere fra såvel ind- som udland. En enkelt deltager var fløjet helt fra Marokko til London for at del-

Ffestiniog Railway med amerikansk bygget loko »Mountaineer«

Juridisk e k onsul ente

HELGE KNUB

LANDSRETSSAGFØRER

Søndergade 10-12 . 8000 Århus C

Telefon (06) 13 01 00

Sagførerkontoret i Ryomgård

Sagfører P. Andersens Eftf.

ADVOKAT ERIK DYNESEN

8550 Ryomgård

Telefon (06) 39 40 67

OLE BRANDT

Advokat

De Mezas Vej 1 . Frederiksbjerg Torv

8000 Århus C

Telefon (06) 13 86 00

Advokat

KAJ F. LARSEN

Møderet for Højesteret

Vissingsgade 1 . 7100 Vejle

Telefon (05) 82 60 55

ADVOKAT

J. BJERREGAARD THOMSEN

Møderet for Landsret

Torvegade 8 . Skive

Telefon (07) 52 44 70

tage i turen, der på alle måder må betegnes som fuldkommen vellykket.

En af de største oplevelser var deltagelsen i et såkaldt »damprally«, der nærmest må betegnes som alle tiders marked. På et mange tdr. land stort område var der fra nær og fjern samlet alt, hvad de opfindsomme englændere kan finde på at konstruere af mere eller mindre besynderlige dampmaskiner, bl.a. lokomobiler, der trak plove og tærskværker, dampplastbiler, dampromler og dampkarruseller. Også en dampdrevet jernbane i sporvidde

Alt i tandteknik

Reparationer – Omstillinger og underføringer

Martinus Schmidt

Mariendalsvej 12c . FA 880 . 839

damm[®]
radio

ALBERTSLUND

64 70 88

Service: 64 79 52

Ferie- og udflugtssteder

Et sted der er værd at gæste...

HJALLERUP KRO

Telefon (08) 28 10 11

Kvaliteten altid et hestehoved foran

Vi mødes og hygger os på...

Restaurant

FORSAMLINGSBYGNINGEN

Vestergade 26 . Silkeborg . Tlf. 82 00 68

Et godt madsted

Selskaber indtil 350 couv.

NB. Diner transportable

Ny vært: Knud Jensen

Stedet, hvor man mødes

– og hygger sig...

Fredericia Motorbådsklubs Restaurant

Lystbådehavnen . Telf. 92 27 18

Vi mødes og hygger os på...

»KRONJYDEN«

Jernbanegade 2 . iVborg . Tlf. 62 17 09

Et godt madsted i venlige omgivelser

Nyt værtspar:

Lillian og Kr. Christensen

Vi spiser på...

UNGDOMSBORGEN

KFUM - K

Kirkestræde . Holstebro . Tlf. 42 17 37

Restauration og selskabslokaler

Pensionærer modtages gerne

Lad turen gå til...

MØLLEBÆK CAFETERIA

ved Gedved Hovedvej 10

Telefon (05) 66 52 10

god daglig middag - lækker smørrebrød

samt anretninger

Selskaber modtages indtil 60 couv.

På Engesvang Kro

– er maden go'...

ENGESVANG KRO

Telefon (06) 86 50 22

Såvel små som store selskaber

modtages gerne.

British Rail's eneste dampdrevne smalsporbane

381 mm var etableret til rundture med publikum. Derudover var der et mægtigt forlystelsesivoli, som fik strøm fra lokomobiltrukne el-generatorer. Det var et prægtigt syn at se alle disse »show«-lokomobiler i flotte farver med stafetring. Fra hele omegnen var de lokale håndværkere og bønder mødt op med deres egne produkter, som de forsøgte at afsætte.

Turens endelige mål var de berømte veteranbaner i Wales, som der nu efterhånden er blevet syv af, hvoraf de kendteste er Ffestiniog- og Talyllyn-banerne, idet disse var de første veteranbaner i verden, i alt fald, der blev drevet på frivillig ulønnet basis. Senere er i Wales kommet flere til, sidst en lille skiferminebane med det udtalelige navn »Llanberris Lake Railway«. Til Englands højeste bjerg, Snowdon, kører en tandhjulsbane, sporvidde 800 mm, som befares af de eneste schweiziskbyggede damploko der er leveret til Storbritannien. I Syd-wales har British Rail deres eneste endnu dampdrevne og smalsporede jernbane i drift som turistattraktion, gående gennem nogle af Wales' skønneste bjergegne.

Udover, at der er nok at se på for en jernbaneinteresseret, må den virkelig pragtfulde natur, Wales byder på, fremhæves. Fra de karakteristiske frodige områder inde i landet med de mange typisk engelske levende hegn og den spredte træbevoksning kommer man ud til den mere barske vestkyst, hvor bølgerne slår mod de opdæmmede sten, og hvor der forekommer forskelle i vandstanden på op til fire meter mellem flod og ebbe. I de små havne langs kysten ser det pudsigt ud, når skibene

ved ebbe ligger fortøjret til kajen, men uden en dråbe vand under kølen.

At turen var velsignet med det skønnest tænkelige vejr uden en smule regn gjorde ikke fornøjelsen mindre, tværtimod. Der er derfor kun grund til at håbe på, at successen har animeret til en gentagelse næste år, evt. med besøg på øen Man, som siges at være et Eldorado for jernbaneentusiaster. Eller måske kan man finde et helt nyt rejse mål?

Tak for en god og vellykket tur.

Tom Lauritsen.

RUTEBILNYT

Strejken ved DSBs fragtruter

Som tidligere meddelt nedlagde chaufførerne ved DSBs fragtruter i Århus og Odense arbejdet, man krævede, at en overtallig portør, der var overflyttet som chauffør ved fragtbilerne, skulle være medlem af en arbejdsløshedskasse. Ved en voldgiftskendelse fik DSAF medhold i deres krav. DSB har derefter opsagt overenskomsten med DSAF fra kommende forår.

Danmarks Bilruter

Trafikminister Jens Kampmann giver Landsforeningen af Danmarks Bilruter tilsagn om, at DSB vil samarbejde køreplanmæssigt og prismæssigt. Baggrunden er, at samfundet ikke kan undvære busruterne. Landsforeningen har 809 koncessioner og 1.600 busser bag sig. De første 130 ruter er nedlagt og 126 har brug for øjeblikkelig støtte. For hver

bus skal årligt betales en moms på 2.000 kr. og en vægtafgift på 7.000-8.000 kr. Her mener busejerne, at staten kan lette situationen. Trafikministeren mener, at økonomisk støtte må være kommunernes sag. Landsforeningen tror, at kommunerne holder sig tilbage, indtil staten har vist vejen.

SAGT OG SKREVET

Langsom kvælning af stationsbyer

Grindsteds tid som knudepunkt for seks jernbaner optager stadig en del. Ikke mindst historikere, der forsker den betydning, jernbanerne har haft for udviklingen på en egn, og det er ikke alt sammen positivt det, man når til.

»I en periode, hvor trafikpolitikken sigter mod styrkelse af det kollektive net for person- som godstransporter som et bedre egnet middel til at opfylde kravene om konkurrencedygtighed, forurenings- og miljøproblematik og hensigtsmæssigt ressourceforbrug, har denne by på rekordtid sagt farvel til seks-syv banestrækninger og derved reduceret befolkningens normaltransport til bilruter, som efterhånden trues af lukning, samt affolket en anselig stationsbygning med tilhørende banarealer i en grad, der leder tanken hen mod en tysk banegård umiddelbart efter 1945.

Følgervirkningerne af en lokalpolitisk beslutning – som undertiden kan indeholde meget ejendommelige elementer – mod tilskud til stikbaners naturlige underskud kan vise sig uoverskuelige. Gennem det gadekryds i byen, som ikke har ændret sig væsentligt, siden banerne skabte byen og dens vækst, pumper nu talløse biler og lastvognstog. Millioner er for ganske få år siden ofret på et broanlæg over et nu så godt som tomt sporområde. Bekostelige nedrivninger, gadereguleringer m.m. kan vel forventes.

Nye virksomheder vil næppe til byen – andre vil måske forsvinde – befolkningsunderlaget svækkes – privat- og specialskoler nedlægges osv., osv. Den onde cirkel er i gang, og endnu hurtigere vil »udviklingen« forme sig i oplandsområdet mindre stationsbyer og lokalsamfund. Undersøgelser og prognoser – f. eks. en nylig afholdt i nabokommunen Vorbasse – understreger dette. På DSBs udsendte sommerkøreplan er knudepunktet Grindsted nu slettet af landkortet.

Sandelig om ikke folkevalgte i forskellige situationer forvalter deres ret-

tigheder på en ret så selvbeskæmmende måde.«

H. J. Nutzhorn, Værlose.

Ud og drik med DSB

Det er en skamplet på DSB, at mange unge menneskers, vist nok især soldater, bagage består for det meste af øl.

Kaj Larsen i B.T.

MODEL-JERNBANE

Isolering af Märklin-hjul

Mange tilhængere af to-skinne-drift (eks. Fleischmann og Rivarossi) falder for en Märklin-vogn. – Tilfældet sker jævnligt. Forståeligt nok, for Märklin-kvaliteten er der ikke noget i vejen med. Der er blot den lille ulempe, at Märklin-hjul ikke passer til to-skinne-drift.

Tilfældet er her ikke noget stort problem. Märklin har udskiftningshjul, egnet til to-skinne-drift, de såkaldte Hamo-hjul.

Normalt vil de fleste forhandlere ved køb af en ny vogn gratis ombytte de uisolerede hjul med Hamo-hjul.

Anderledes stiller sagen sig, hvis det drejer sig om et større antal vogne, eller hvis det er en ældre vogn, man ønsker ændret. Så siger forhandleren nej til gratis ombytning.

Det sker også, at man kommer i besiddelse af ældre Märklin-modeller med hjulsæt af gammel type. Typen, hvor akselhalsen blot er en forlængelse af akslen. Denne hjulstype findes nemlig ikke som Hamo-udgave.

Og så ønsker man, at hjulene kunne isoleres og herefter benyttes til to-skinne-drift.

Ønsker er imidlertid ét, praksis noget andet.

De originale hjul kan ændres, dvs. forsynes med isolering.

Hjul fra Fleischmann, Rivarossi, Lima osv. er forsynet med et nav af isolerede materialer. Kan vi selv gøre dette efter?

Ja, men næppe med godt resultat. Hertil kræves dels det rigtige værktøj, dels finmekanisk håndlag.

Vi må derfor vælge en simplere udvej. Vi kikker lidt på illustrationen, der viser et Märklin-hjul set fra siden og i profil.

Hjulet er trukket af akslen. Et hul, 1 mm i diameter, bores i hjulet, med en løvsav, fintandet, saver vi ca. to tredje-

Julegaver

for hele familien

SKOTSMAN JENSEN

har det hele!

GLAS – PORCELÆN
KØKKENUDSTYR – BELYSNINGER
SPEC. PARFUMEAFDELING

Autoriseret forhandler af

DSBs jubilæumsplatte

»ODIN« UNDER DAMP

B & G, 21 cm kr. 75,00
(begrænset oplag)

Jubilæumsaskebæger

med »Odin«, i kgl. porcelæn . kr. 18,50

B & Gs mindeplatter

med den første hestesporvogn fra 1863 og den sidste linie 5 1972. – Begge platter i smuk gaveæske kr. 59,70
(vi sender gerne på efterkrav)

SKOTSMAN Jensen

FREDERIKSSUNDSVEJ 325
2700 BRØNSHØJ . TELF. (01) 60 20 01
Gratis parkering Islevhusvej 3

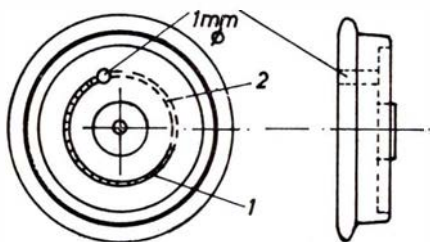
dele rundt om navet. De nyere Märklin-hjul har en dyb rille på bagsiden, som vi med fordel kan følge med saven.

Savsnittet fyldes med Araldit-lim. Hjulet lægges til hærkning på en varm radiator. Opvarmningen bevirker, at limen bliver tyndflydende og helt flyder ud i revnen.

Når limen er hærdet, saver vi resten igennem. Fylder på ny Araldit i savsnittet. Påfølgende ny hærkning. Herefter er hjulet færdigisoleret.

Fremgangsmåden kan lyde besværlig. Men arbejder man med flere hjul samtidig, forløber processen som på samle-bånd.

Savearbejdet pr. hjul beløber sig til 4-5 minutter.

Märklin hjul

Fremgangsmåden kan også benyttes til isolering af lokomotivhjul. Her saver vi blot to tredjedele af egerne igennem. Fylder Araldit i. Hærder. Saver resten af egerne igennem. Mere Araldit. På ny hærkning. Færdig.

En hel modelbanes samlede park af Märklin-køretøjer kan således let ændres fra tre-skinne-drift til to-skinne-drift med jævnstrøm.

Vi gør her opmærksom på, at Märklin-loko kører udmærket på jævnstrøm. Køreretningen kan dog ikke ændres ved at vende strømmen. Vi skal stadig bruge overspænding til påvirkning af lokoets perfektomskifter.

J. B. Dyrkilde.

FOTOHOBBY

En stor nyhed for farvefoto-amatører

Det har hidtil været en uoverkommelig opgave for de fleste fotoamatører at kopiere farvebilleder. Den professionelle proces er langsom og stiller betydelige krav til sin udøver og til hans udstyr.

Molandere Fagfoto A/S lancerer nu et produkt – eller en metode – som i høj grad har interesse for samtlige fotoamatører. Metoden hedder UNICOLOR.

De fleste bruger Agfacolor...

Agfacolor CT 18 er filmen med de naturlige farver!

- * Lysbillede med skarp og korrekt farvegengivelse
- * fremkaldes og tilbagesendes samme arbejdsdag, den modtages - også ved montering i plasticdiarammer
- * fås også til alle typer kassette-kameraer

Jobo
altid med bag billedet

Kirkegade 3 - Struer - Telf. 85 19 09

Den gør det muligt for enhver amatør med eget forstørrelsesapparat at fremstille egne farvebilleder – lige så let som sort/hvide kopier.

Metoden medfører store besparelser for den der gerne selv vil arbejde med farvebilleder. Har man selv et forstørrelsesapparat, vil det nødvendige udstyr til processen ikke overstige ca. 525 kr.

Metoden er heller ikke bundet til bestemte papir- og kemikaliefabrikater. Som bekendt findes der hurtigkopiering af farvebilleder sted, både hos Agfa og Kodak samt Fuji. Det er denne proces fotoamatøren nu selv kan påtage sig, blot med væsentlig enklere udstyr, men alligevel med resultater, der fra første færd vil være perfekte, hvis de givne anvisninger følges – og vel og mærke at farvenegativet er i orden.

UNICOLOR-specialudstyret består af filterhjul, eksponeringskalkulator og fremkaldertromle. – Farvekopieringen kræver desuden et forstørrelsesapparat med eksponeringsur og et termometer – herudover kun papir og de nødvendige kemikalier.

Jeg skal her beskrive processen:

Metoden kræver ingen særlige forudsætninger i mørkekammerteknik, og der følger en brugsanvisning med udstyret. Man skal følge kemikalierne opløsningsforeskrifter og arbejde med korrekt eksponerede negativer, så får man meget fine resultater.

Det drejer sig her om en additiv filteringsmetode – i modsætning til den subtraktive metode som jeg skal vende tilbage til. Den kræver lidt mere af sin udøver, men når man har vænnet sig til at tænke subtraktivt, er den meget smidig at arbejde med. Nu begynder vi:

Først monteres filterhjulet på forstørrelsesapparatets objektive og det drejes så lyset frit kan passere igennem den frie åbning i hjulet. Læg et negativ i negativholderen, indstil forstørrelsesgraden og billedudsnittet. Indstillingen må ikke ændres under det fortsatte arbejde. Bland to trin ned.

Drej filterhjulets diffusionsskive (den hvide) ind foran objektivet. Sluk lyset! Tag et stykke farvepapir og anbring det i forstørrelsesrammen. Læg derefter eksponeringskalkulatoren på papiret og eksponer i 30 sekunder.

Rul papiret sammen med hindsiden indad og skyd det ind i den specielle fremkaldertromle, så papirkanterne følger sporet i tromlen. Selv papirer i størrelse 18x24 kan fremkaldes i denne tromle.

Man opløser eller fortynder nu kemikalierne efter brugsanvisningens forskrifter og hælder 60 ccm op af hver af de forskellige kemikalier. Opløsningerne kan f.eks. hældes op i små plastbægre. Det er ikke nødvendigt at have adgang til rindende vand under selve arbejdet. Det nødvendige skyllevand blandes af koldt og varmt vand til den rigtige temperatur. Der skal ikke bruges mere end 2½ liter, men bland noget mere, så er det lettere at holde temperaturen konstant.

Hæld derefter ½ liter af det tempererede vand i tromlen. Det skal bruges til temperering og oplødning af papiret. Rul tromlen frem og tilbage i ca. et minut. Hæld vandet ud og straks efter hældes fremkalderen i tromlen.

At der ikke skal bruges større mængder kemikalier end 60 ccm for at opnå et glimrende resultat, forudsætter naturligvis at tromlen holdes i bevægelse under hele processen. Det skal være hurtige bevægelser. Tromlen rulles frem og tilbage fra anslag til anslag. Det er tromlens fodstykker, der bruges til anslag under rulningen.

fortsættes i næste nr.

**det er DSB's
fortjeneste at
togene er fulde
-men vores
at askebægrene
er tomme!**

en af de små ting, der gør rejsen afslappet og behagelig ... Toget fungerer, det er friskt, ingen irritationsmomenter.

DDRS har ansvaret for det meste vedligeholdelse hos DSB.

Vi vil gerne være med til, at få mange flere mennesker til at køre med tog.

DDRS

Det Danske Rengørings
Selskab as
Kollegievej 6
2920 Charlottenlund
Tlf. (01) 63 08 11

Mergelbanerne i Danmark

Roebanerne i Danmark er elimineret – faldet for udviklingen. De sidste spor er optaget i løbet af 1968.

Mergelbanernes spor er derimod forlængst borte, idet der sidst smalspor-kørtes i slutningen af 1930'erne, men det meget store transportarbejde, som disse småbaner gennem et par menneskealdre har udført i visse dele af vort land, kan formentlig berettigt til, at der her gives en kortfattet oversigt over mergelbanernes formål og placering i trafikbilledet.

Lidt historie om mergel

Ordet mergel – et gallisk ord siger Plinius – betyder kalksur lerjord. Ordet, og i og for sig også mergelens virkning jordbundsmæssig set, har været kendt længe i Danmark. At mergelen først i de seneste to århundreder er blevet udnyttet, skyldes såvel den manglende kommunikation som relativt ringe trang til udbytteforøgelse. Af de forannævnte 200 år har især de sidste 75 sat gang i merglingsarbejdet, hvis udgangspunkt er de istidsaflejringer, der er samlet i lejer spredt ud over landet.

En egentlig merglingseperiode kan der først tales om i årene 1820–1830, men trækraften satte selvsagt snævre rader i de cirkler, der kunne trækkes om de da kendte lejer, og det var først da Det danske Hedeselskab omkring 1870 tog sagen i sin hånd, at tankerne vandt alment gehør, og hestevognstransporten tog fart. Adskillige flere lejer blev da påvist, og disses bonitet blev tilmed vurderet. Udkørslen blev herefter fortrinsvis udført i frostvej, hvilket medførte større læs med færre hestekræfter, og vi er så på vej over i sporæraen, hvor endnu større – flere læs kunne transporteres med minimal hestekraft.

En udregning i forbindelse med Hedeselskabets første skitseplaner til en sporvej (Damholt–Hodsager) kalkulede således med, at en hest kunne trække ni gange så meget på et spor som på en frosthård vej.

Vi er da ved sporets begyndelse, men forinden vi kører videre lidt om det juridiske grundlag.

Lovmæssigt grundlag

De første mergelsporveje, de tre fastliggende, behandlede lovæssigt som

enkeltilfælde, hvor der på finansloven i hvert enkelt tilfælde blev stillet de fornødne midler til rådighed, og hovedretningslinierne var disse, at staten ydede fra fem sjettedele til syv ottendele af anlægsudgifterne som rentefrie lån. Disse lån blev dog senere eftergivet. Da sporkørsel efter 1904 blev mere og mere almindelig, blev der lovgivet generelt, og lovene blev ændret i takt med udviklingen. Følgende hovedtræk, der går igennem disse love, kan nævnes: Bevilling til anlæg og drift af »..... smalsporbaner til transport af mergel, tørv, brænde og andre varer« meddeltes af ministeriet for offentlige arbejder, der dog kun kunne give sådanne bevillinger for højst ti år ad gangen.

Selskabets medlemmer skulle stille arealer vederlagsfrit til rådighed, øvrige arealer kunne af selskabet fordres stillet til midlertidig disposition mod fuld erstatning – også mod ulemper.

Årlig afsavnsrerstatning skulle afholdes over driften, hvorimod halvdelen af engangsydelser for arealerhvervelse afholdtes af staten, der endvidere ydede halvdelen af udgiften til jordarbejder, skæring af vandløb og veje samt sporlægning. Disse statsbidrag blev givet over finansloven.

Der var i lovene tilsikret amts- og andre myndigheder vidtgående indseen med såvel anlæg som drift, således måt-

te baneanlæg først påbegyndes, når politimesterens tilladelse forelå.

Amtsrådene var eneafgørende for så vidt angik placering af vejskæringer, og skulle godkende såvel skæringsvinkler som oversigtsforhold m. v.

Amtsrådene skulle endvidere give regler for maksimal togvægt, bremseudstyr, belysning m. m., altså udarbejde en slags politireglement for mergelbanerne.

Det kan tilføjes, at der normalt ikke blev givet tilladelse til sporlægning i vejrabat, men derimod ofte over en rørlagt grøft.

Sportransporterne

Disse deles naturligt i tre dele, nemlig:

1. De fastliggende mergelbaner.
2. Transportable mergelspor, herunder HAJs spor.
3. Mergelbefordring på trafikbaner.

De fastliggende mergelbaner

Som nævnt i indledningen fremkom Hedeselskabet omkring 1870 med de første skitseplaner til anlæg af sporveje, og intet er vel naturligere, end at det første anlæg var ført gennem det såre tyndt befolkede område i trekanten Herning–Viborg–Skive. Udgangspunktet var en vel beliggende og sær-

Fig. 2. Tipvognstog med mursten på Eskjær–Slyng 1916

deles velforsynet grav ved gården Damholt nord for Ikast.

Sporvejen, hvis navn blev Damholt-Hodsager-Mergelbane, blev åbnet den 20. oktober 1879. Sporvidden var 600 mm og banen ca. 20 km lang. Stålskin-ner af vægt 5 kg pr. m var lagt på halv-runde egelangsveller, der igen var forbundet med egetværsveller. Til åbningen anskafedes 12 vogne, faste trækas-er på egetræsunderstel og med støbe-jernshjul, der senere viste alt for stor tilbøjelighed til brud.

Gården Damholt blev købt og indret-tet til bolig for entreprenøren og hans seks kuske. Endvidere var der stald til seks heste, idet der anvendtes 1-2 heste pr. vogntræk.

Vognene, der rummede ca. 4 t pr. stk., blev tømt ved håndkraft på en af de anlagte 18 lossepladser, hveranden med vigespor, og det var denne banes store force, at den havde svagt fald mod vest på hele strækningen, hvilket selvsagt gavnede kørselsøkonomien ganske væsentligt.

Svelleudrustningen viste sig hurtigt at være uhensigtsmæssig, og i 1884 fo-retoges udskiftning til normale tvær-sveller.

Passagen over banen Herning-Viborg, der fandt sted på fri bane, skete det meste af tiden på den måde, at trans-portable skinnerammer var i signalfor-bindelse med det hovedsignal, der »sty-rede« DSB-togene. Disse rammer var så svinget bort i togtid.

En periode anvendtes også »forhøjet overkørsel«, således at mergelvognenes hjulfanger løftedes over statsbanskin-nerne, men denne ordning medførte of-te afsporing af mergelvognene, og man-ge er de lokoførrapporter fra Viborg-banens tog, der beretter om stop på grund af spærret spor.

I årene 1918-1928 var sporene udlånt til statens brændselsnævn, men der blev atter kørt mergel i sommeren 1929, hvorefter banen lukkede.

Grindsted-Grene Mergelbane var nr. to, og der var da fra Hodsagerbanen indhøstet så mange erfaringer, at der,

da driften åbnedes den 1. juli 1886, ibrugtoges en meget mere moderne mergelbane.

Skinnerne var således af metervægt 8,75 kg, sporvidden 755 mm, grøft ved begge sider. Længden var også her ca. 20 km, og faldet mod vest lideledes ene-rådende (1:100). Vognene rummede 5 m³ og kunne tippe til begge sider, hvilket simplificerede aflæsningen.

Ydermere var man allerede da ved at indse betydningen af fleksibel trans-port, idet der, foruden de 20 km »fast« bane, etableredes seks »sidebaner« med længde fra 1.300 til 2.800 meter. Som rosinen i pølseenden kom et stk. 20 hk damploko fra Henschel & Sohn - med tilhørende vandvogn, der kunne rumme en dagsration.

1887 byggedes remise, smedje og vandtårn i Stilbjerg, og i 1890 indkøbtes yderligere et damploko.

En af de seks sidebaner passerede i øvrigt skråt over det, der nu er sta-tionsplads i Grindsted, og måtte flyttes under første verdenskrig, da banerne kom til Grindsted.

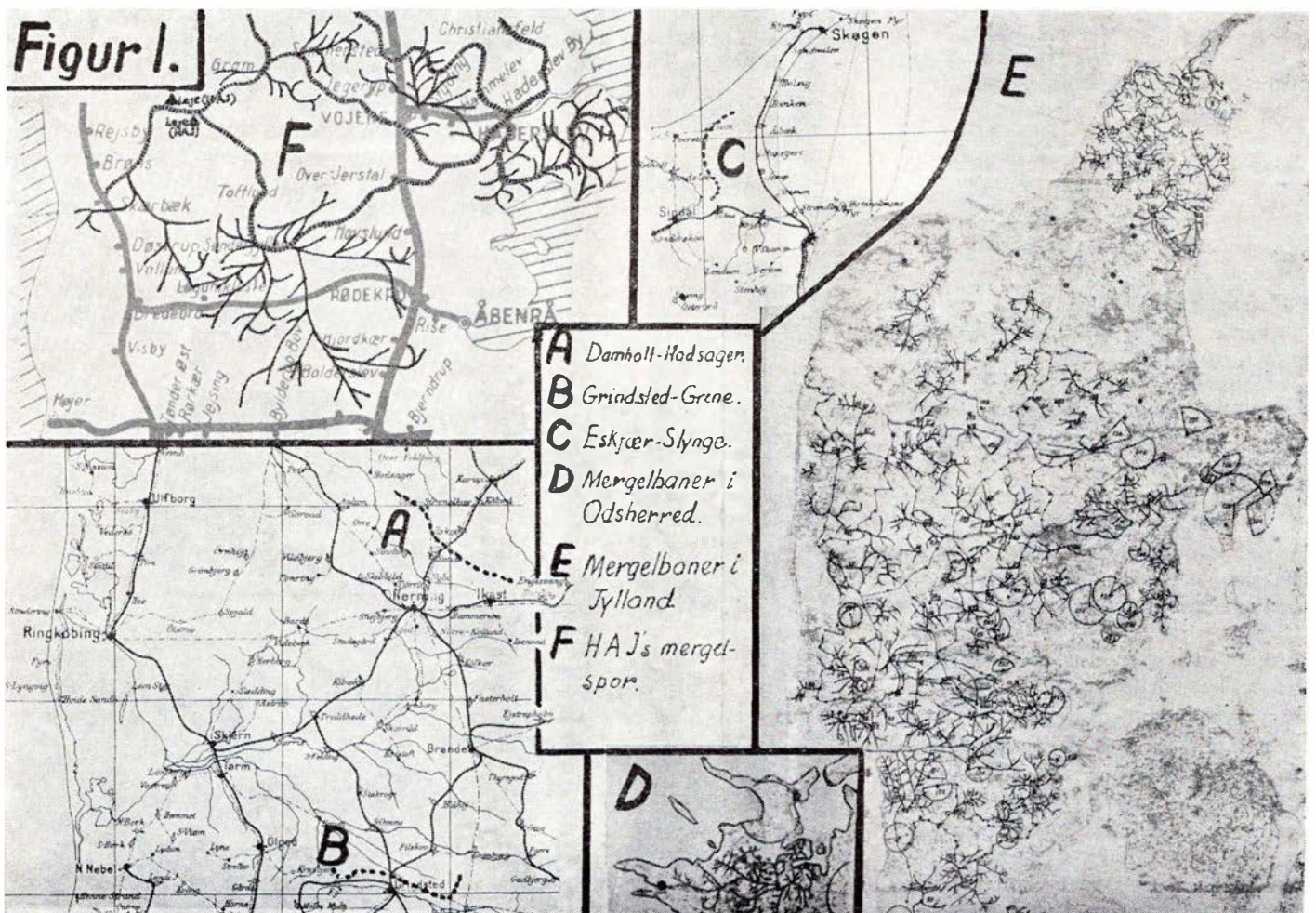

Fig. 1. Kort over mergelbanerne

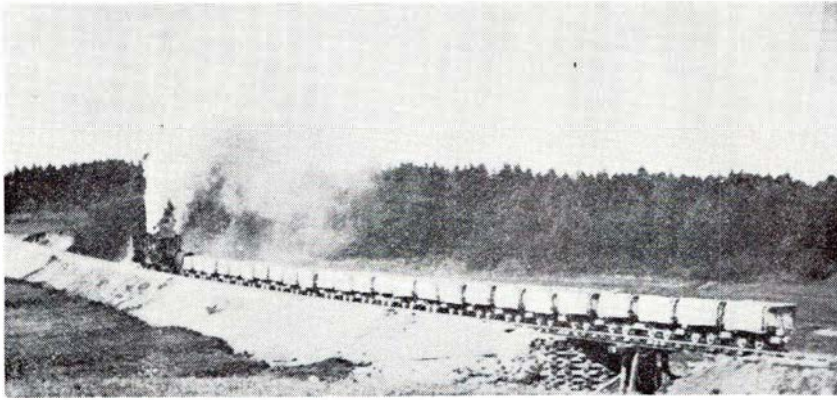

Fig. 3. Tog med forspand passerer dalsænkning og vandløbsbro på Tvis-Kloster mergelselskab

Denne banetilkomst medførte også, at mergelbanen måtte forlægges over en strækning på ca. 500 meter nord for Grindsted, hvor der byggedes tre viadukter for at føre mergelsporet under TKVJ, DSB resp. Sønder-Ommevejen. Grindsted-Grene lukkede ca. 1928.

Eskjær-Slyng Mergelbane nordvest for Frederikshavn er nr. 3. 11 km lang.

Denne bane byggedes 1895-1896 med en sporvidde på 750 mm og med 7-8 kg skinner.

Der var her disponeret efter såvel heste- som lokodrift, men allerede i 1896 modtoges et damploko fra Krauss.

Der anskaffedes 22 jerntipvogne, rumindhold 2,5 t, og beliggenheden af et teglværk ved mergelgraven medførte, at der også blev banen nogle teglstens-transporter til del, jfr. fig. 2, hvor det netop er teglværksprodukter, der er i vognene.

I særdeleshed denne bane mærkede konkurrencen fra de i næste afsnit omtalte transportable mergelspor, der tilmed passerede banen i niveau, og der var i 1918 forhandlinger i gang med det sigte at søge banen omdannet til transportabelt spor.

Forhandlingerne førte ikke til de ønskede realiteter, men dog til, at der i beskeden udstrækning blev anskaffet flyttelige spor, der i nogen grad kunne kompensere for den manglende bevægelighed.

1934 sluttede den som den sidste af de tre baner driften.

Forinden de fastliggende baner forlades skal henvises til fig. 1, der angiver disses beliggenhed.

Fig. 1 viser ligeledes i store træk det net af spor, der har været spredt ud over Odsherred samt den jyske halvø, herunder også de senere omtalte Haderslev Amtsbanners transportable spor, og det kan sammenlagt give en fornem-

melse af, hvor stor merglingsopgaven rent spormæssigt har været.

De transportable mergelbaner

Tanken om disse var ligeledes fostret af Hedeselskabet og en følge af de mangler, der havde vist sig i de år, hvor de tre fastliggende baner havde været i drift.

Startstedet var Øster Brønderslev, hvor mergelselskabet kunne få grav, men hvor et fast baneanlæg ikke kunne indpasses i programmet. Altså skulle der findes på noget nyt, og det nye blev om man så må sige fremtiden - den transportable mergelbane.

1904 var startåret.

Hedeselskabet anskaffede og udlejede den fornødne sporenlængde, lejen fastsattes til 30 øre pr. befordret kubikfod mergel (en kubikfod var ca. 10 læs).

Trækraften var heste, og disses anskaffelse påhvilede mergelselskabet,

der ligeledes måtte stille mandskab til såvel gravning som transport. Det sidste var f. eks. i Øster Brønderslev særdeles aktuelt, idet det bakkede terræn lagde beslag på en stor styrke af bremser.

Det anskaffede spor var af let konstruktion, hvilket må ses i relation til, at der skulle anvendes heste dels til, at sporet som nævnt var transportabelt. Skinnevægten var 7 kg/m, og af de i årene 1904-1915 anskaffede 115 km spor havde de 98 denne metervægt, mens 9 km vejede 10 kg/m og 8 km 12 kg/m.

Løsningen viste sig hurtigt at være noget nær det ideelle, og staten bevilgede derfor successive 430.000 kr. i årene 1904-1915 til Hedeselskabets foranævnte sporanskaffelser, der blev opdelt i ti selvstændige sektioner.

Sporvidden var stort set 700 mm.

Også vognmateriellet fulgte med det udlejede spor, og vognparken udgjorde i 1915 746 stk. jerntipvogne.

Til 1907 var hestekraften enerådende, men også på dette felt meldte ønsket om større effektivitet sig, og i 1907 kontraherede Bratten-Jerup Mergelselskab hos Frederikshavn Jernstøberi et »motorlokomotiv«, der bestod af en petroleumsbådmotor, der var monteret på et tipvognsunderstel, hvortil trækket blev overført via kædetræk.

Uanset at undervognen var svag i forhold til motorens vægt, mestrede dette køretøj på udmærket vis at klare driften, og i 1908 blev bestilt og leveret en lidt stærkere udgave (6 hk) på en sværere undervogn.

Hestene blev nu afskediget her, og de selskaber, der de følgende år kørte mer-

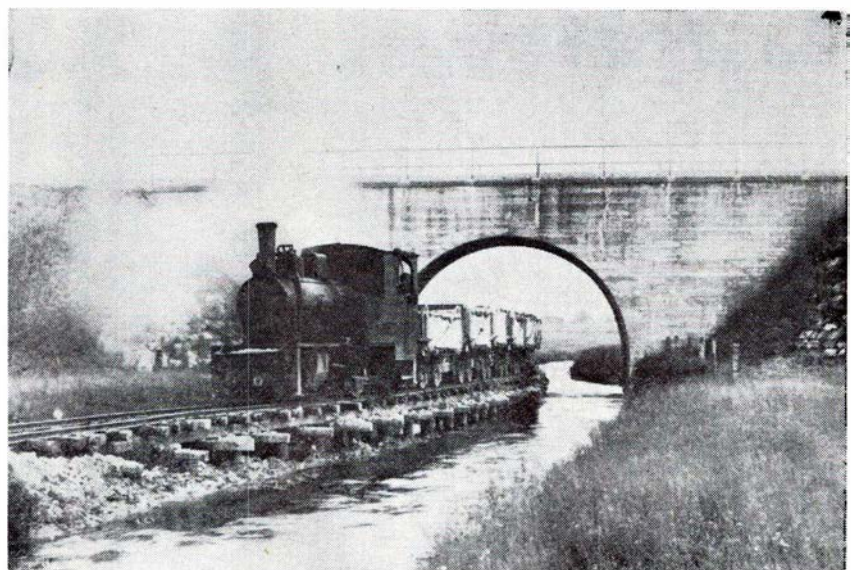

Fig. 4. Under DSB bro ved Glejbjerg 1932

gel ud, gik i større og større udstrækning over til motordrift.

Disse petroleumsmotorloko var her efter stort set eneherkende til 1911, men – trods fremskridtet – forekom der mange klager over ustabil drift, og dette gav stødet til, at et selskab – Gratehede Mergelselskab – indkøbte et meget let damploko.

Lidenheden skyldtes selvsagt det spinkle spor, men fremkomsten af 10 hhv. 12 kg skinner medførte, at også lokoernes størrelse og ydeevne kunne øges, og af fem i 1912 anskaffede loko var de fire damploko og med en effektivitet på 10 hk.

Og så gik det stærkt. Allerede i 1913 var nyanskaffede lokos hk oppe på 20–25.

Det må her tilføjes, at lokoen – ganske som hestene – skulle anskaffes af mergelselskaberne, og at det på grund af afskrivningsreglerne oftest var billigst at købe nye loko. Dette medførte selvsagt en kort levetid, der stod i grel modsætning til entreprenørmaskinernes levetid, jfr. herom senere.

De anskaffede tipvogne var af enkel type og rummede normalt kun 1 m³, de skulle være lette at sporsætte ved de uundgåelige sporafløb.

Udgangspunktet for sporsystemet var med en enkelt undtagelse en grav. Und-

tagelsen var Børnøse-Vejrs Mergelspor, der i årene 1915–16 udgik fra Vrøgum station, hvortil mergel banekørtes fra Rindom.

Denne undtagelse opfordrede ikke til gentagelse, idet mergel kostede 8,00 kr. pr. m³ mod de 1,50–4,00 kr., der normalt var taksten, når der kørtes direkte fra grav.

Foranstående omfatter alene Hedeselskabets andel i mergelfordelingen, men hertil kom fra 1909 entreprenørudkørsel fra Blaksmark mergelleje ved Varde.

Hedeselskabets spor kunne ikke udlejes til andre end mergelselskaber, og da der hurtigt viste sig at være større sportrang, end Hedeselskabet kunne tilfredsstille, trådte først en enkelt entreprenør op på scenen, hurtigt fulgt af flere og allerede i 1914 var ca. 200 km entreprenøret spor i brug.

Driftsformen var stort set den samme som for tidligere nævnte baners vedkommende, når bortses fra, at lokomotivparken var baseret på mere langvarig beskæftigelse, og derfor ofte mere hensigtsmæssig dimensioneret og mere velpasset.

Mergling pr. spor gik sin gang under første verdenskrig indtil det i 1917 blev ministerielt dekretet, at flest mulige spor skulle stilles til rådighed for den

København

C. STEINMETZ & SØN

Blikkenslageri – sanitet – skiffer
bygningsarbejde

Udfører arbejder for DSB
Lindegårdsvej 37 · Charlottenlund
Telefon Ordrup 704

GRUSBÄKKENS AUTOGUMMI

F. B. Staberg
Grusbakken 9 – 2820 Gentofte
Telefon 88 42 10
10 procent på alle anerkendte mærker

indenlandske brændselstransport (tørvespor).

Denne stilstand i merglingen varede til 1921, hvor Hedeselskabet takket være erstatningsbeløb for de afgivne spor samt for rullende materiel modtog 695.000 hhv. 310.000 kr. i erstatning.

For disse beløb anskaffedes nye spor og nyt materiel, hovedsagelig fra Tyskland, hvor disse ting efter krigen var overskudsvarer.

Allerede inden udgangen af 1921 var ti flyttelige spor i brug, 1922 i alt 14 og i 1923 i alt 18.

SPENO INTERNATIONAL S. A.

GENEVE

48/58-stens slibetog

Repræsentant i Norden:

SOPHUS BERENDSEN A/S

AMALIEGADE 10 · DK 1256 KØBENHAVN K · TELEFON (01)148500

Fredericia

Det betaler sig at købe ind hos ...

E-K MARKED

Vesterbrogade 30 . Fredericia
Telefon 92 63 24

Besøg specialforretningen
indenfor radio, TV, båndoptagere samt
radiotelefon

Vesterbrogade 46 - Fredericia
Telefon 92 05 18

Når det gælder sy- og strikkemaskiner
går man til ...

Prinsessegade 35 . Fredericia
Telefon 92 58 06

VESTERBROS CAFETERIA

ved Henry Gadegård

Vesterbrogade 31 . Fredericia
Telefon 92 26 63

Pølser - Hotdogs - Små varme retter -
is - sodavand - æbleskiver samt kaffe
med brød - smørrebrød
Åbent fra kl. 8-24

Vi kører til ...

CHEVRON service

ved Erling Buhl

Vesterbrogade 54 . Fredericia
Telefon 92 25 41

benzin - olie - vask - smøring -
autoudstyr - quick-service udføres

Vi kører til ...

TEXACO SERVICE

ved Einar Jensen

Vejlevej - Fredericia - Tlf. 92 58 48

**Benzin, olie, vask, smøring samt
autoudstyr - Quick-service udføres**
Åbent kl. 7-23 - søndag kl. 8-23

Malerfirmaet

P. JENSEN & SØN

Norgesgade 14 - Fredericia. Tlf. 924626
Udfører arbejder for DSB

Briller køber vi hos ...

BRILLE CENTRUM

Danmarksgade 20
7000 FREDERICIA-Tlf. (05)924630

Centret for moderne optik

Ind til ...

CHEVRON service
ved Hardy Christensen
Egeskovvej 105, Fredericia
Telefon 92 39 27

Benzin - Olie - Vask - Smøring
Alt i autotilbehør
Quick service udføres

Vi handler i

MEJERIUDSALGET

ved R. Jensen

Vesterbrogade 44, Fredericia, tlf. 921035
Alt i 1. kl.s mejeriprodukter, kolonial-
varer, øl, sodavand og tobaksvarer

Vær elegant og moderigtig klædt
i tøj fra ...

ØRNTOFT

Damekonfektion - Kjoler

Vendersgade, Fredericia. Tlf. 92 61 31
(Sparekassens bygning)

Ungdommelige FRUEKJOLER

til rimelige priser ...

KJOLEHUSET

M. Drasbek

På Vesterbro . Fredericia . Tlf. 92 31 40
- God smag koster ikke mere -

Vi kører til ...

AUTO »MOBIL« VÆRKSTED

ved mekaniker Mogens Andersen

Egeskovvej 119 . Fredericia
Telefon 92 47 14

Benzin - olie - smøring - autotilbehør
NB. 1. kl.s autoreparationer samt
opretning udføres på alle vognmærker

Alt i årstidens friske fiskesorter
- så gå til ...

NØREBROS FISKEHANDEL

ved K. Feltendahl

Nørrebrogade 17 . Fredericia
Telefon 92 73 90

Ind til

ESSO SERVICE

ved E. Haudrum

Vejlevej - Fredericia - Tlf. 92 55 60
**Benzin, olie, vask, smøring, autorepara-
tioner samt Quick-service udføres**
Undervognsrensning og -behandling

Vi kører til ...

CHEVRON SERVICE

ved mekaniker Hans Jørn Hermansen

Hjørnet af Treldevej/Ndr. Ringvej
Fredericia - Telefon 92 50 30

**Benzin - olie - vask - smøring - auto-
tilbehør - Quick-service udføres**

Køb brød med hjem til kaffen fra ...

NIC. CHRISTENSEN

BAGERI OG CONDITORI

Danmarksgade 1 . Telefon 92 02 20
FILIAL:

Rahbecksvej 6 . Telf. 92 01 20

Hvorfor give mere, når De kan få
høj kvalitet til lav pris ...

KH Fyringsolie

Telefon 92 67 60

F. D. VASK

Vendersgade 63 . Fredericia

Telefon 92 11 55

Nummeret for moderne tøjhygiejne
Såvel vask som kemisk rens og pres
NB. Vi henter og bringer gerne

Stedet for moderne hårpleje ...

Salon NEFERTETÉ

ved Kerry Anker Olsen

Ansgarvej 15 . Fredericia

Telefon 92 73 32

Såvel dame- som herreklipping udføres

A N D E L S B A N K E N

A. m. b. A.

FREDERICIA AFDELING

Danmarksgade 14

SKANSEPARK AFDELING

Skansevej 50

Ind til ...

CHEVRON service

ved mekaniker Ove Hermansen

Sjællandsgade 33 - Fredericia

Telefon 92 42 90

**Benzin - olieskift - vask - smøring -
autoudstyr - Quick-service samt
reparationer udføres**

Merglingen gik så atter sin sejrsgang udover de to landsdele, indtil det sidste flyttelige spor var i brug i 1936, og forinden dette afsnit forlades, lidt om de relativt store jordarbejder, de besværligheder, der ofte var forbundet med mergelbaneanlæg.

Så store var visse af disse jordarbejder, at der mange steder i dag findes betydelige dæmninger, udgravninger, brorester udover den jyske halvø især.

Fig.3 giver et billede af et sådant anlæg. Et mergeltog fra Tvis-Kloster Mergelselskab, 25 mergelvogne, vandvogn samt to lokomotiver passerende dels bro dels dæmning.

Det kan eksempelvis nævnes, at Røding-Løvel Mergelselskab i 1914 havde 8 km entreprenørspor i brug og merglede over 18 km. Der var tre damploko i drift (10, 20 og 25 hk), og størstedelen af togene måtte fra lejet passere Skalsådal og derfra trække de to km op til Løvel by, en stigning på 1:50.

Togene formeredes derfor konstant med 15 læssede vogne og et loko i hver ende.

Østhadsherreds Mergelselskab kørte i 1927 med fast forspand, stigning på disse strækninger 1:30.

En højtliggende grav var stort set en traktionsmæssig fordel, når det ikke gik som ved Randrup mergelleje ved Kongerslev, hvor et træk læssede vogne startede i utide og endte i sporets rebroussement, forinden dette førtes under AHJ ud i Lille Vildmose.

Mergellejernes beliggenhed spændte i øvrigt fra den helt flade grav ved Hjalperup til dyb grav med stationært motorotræk ved Sønder-Nissum.

I stor udstrækning måtte disse mergelspor krydse bestående vandløb, veje, baner osv., og det gav anledning til ofte betydelige broarbejder. Hele præriebroer fandtes stedvis, hvor større vandløb skulle passeres.

Lettere gik det, når man, som det fremgår af fig. 4, kunne slå to fluer med et smæk og passere såvel vand som bane under et, og denne løsning blev anvendt ret jævnlige, selv om der ved højvande kunne være skumsprøjt for boven.

Banedæmninger var også et oplagt objekt, og mange er de midlertidige træafstivninger, der er opsat og nedtaget for at give mergeltogene fri passage under trafikbanerne.

Privatbanerne har i stor udstrækning tilladt niveauskæring, mens dette for DSBs vedkommende stort set kun har gjort sig gældende for Sønderjyllands vedkommende, jfr. herom senere.

Der er endvidere i en del tilfælde givet tilladelse til midlertidigt anlæg af tipvognsspor gennem bestående underføring og – i enkelte tilfælde – over bestående viadukt. Vejbredden var i sådanne tilfælde beskåret efter aftale med de lokale myndigheder.

Sluttelig skal i tilknytning til fig. 5 nævnes mergelsporens mobilitet, transport fra den ene opgave til den anden.

Denne transport skete pr. bane og således, at der blev truffet aftale med banemyndighederne om tilladelse til at lægge et midlertidigt spor fra stationens læssevej til mergelgraven.

På billedet er det aflæsning af materiel på Mørkøv station i 1929, og det ses,

Fig. 5. Aflæsning af materiel på Mørkøv station 1929

Grenå

Det førende udvalg i
MODERNE GARDINER
finder man hos...

Det store udvalg i chokolade
og konfekturer, finder De hos...

MUSSE KONFEKTURER
Lillegade 11 . Grenå . Tlf. 32 04 37
Speciale: Forh. af gaveæsker
fra Kathrine Andersens eftf.

Viby J.

HENNING A. SCHMIDT
Tandlæge B. J. Willumsens eftf.
Torvet 4 . Viby J. . Telf. 14 16 18
Konsultation 8-12 og 13.30-17
Lørdag lukket

ORMSLEV AUTOVÆRKSTED OG AUTOLAKERING

ved Kaj Slot og Børge Skjoldborg
Ormslevvej 413 . Viby
Telefon 28 10 20 og 28 10 40
Autoreparationer – Opretning –
Pladearbejde samt autolakering
udføres på alle vognmærker
NB. Lakering: mellemstor vogn
f. eks. VW kr. 500 – Garanti på lak 2 år

Kjellerup

Hvorfor give mere – når De kan få
HØJ KVALITET til en LAV PRIS...

FYRINGSOLIE
Telefon (06) 66 70 96
Ester Hansen . Demstrup . Kjellerup

at mergellokoet er i brug, idet der læses sporrammer til brug ved den videre sporrægning.

Vejle

Vor leverandør er...

TEJNEN SMØRREBRØD

ved Grethe Jacobsen

Dæmningen . Vejle . Tlf. 83 00 35

Lækkert selskabssmørrebrød
samt anretninger leveres på bestilling

Husk god daglig madpakke

HAVNENS TOBAKSHUS

ved Finn Rasmussen

Havnegade 37 . Vejle . Tlf. 82 40 96

Det store udvalg i cigarer – tobakker –
vine – spirituosa samt rygeartikler

Ind til ...

INDBO

Hvass' Eftf.

Grønnegade 12 . Vejle . Tlf. 82 01 77

Det moderne center for
Stereo, radio, TV og båndoptagere ...

ØNSKE-RADIO

Vedelsgade 93 – Vejle – Telf. 83 00 38

1. kl.s reparationer udføres med
faglig garanti

Vor leverandør ...

BRO's BLOMSTER

Kirkegade 7 – Vejle – Telefon 82 26 44

Blomster, buketter samt dekorationer
og krans

VEJLE KARROSSERIFABRIK og AUTOOPRETNING

Frederikshøjvej . Vejle . Tlf. 82 24 88

Spec.: Personvognsopretning

Horsens

**TAND-
TEKNIK**
CARSTEN THOMSEN

SØNDERGADE 25¹ . HORSENS
(overfor rådhuset)

TELEFON 6106 66

Åbningstid:

Mandag – torsdag 8,30 – 17,30

Fredag 8,30 – 20,00

Lørdag efter aftale

Horsens

HORSENS SMØRREBRØD

ved

smørrebrødsjomfru Bente Godtfredsen
og kok Jens Erik Godtfredsen

Lovenørnsgade 44 . Telefon 62 52 62

God daglig madpakke

samt lækkert selskabssmørrebrød

til priser fra kr. 2,60

Mand.-onsd. 6-18 – torsd.-fred. 6-22

– lørdag 11.30–22 – søndag 17–22

Har De problemer med Deres figur
– så tal med ...

KONDI- OG HELSESTUEN

Langmarksvej 35 . Horsens

Telefon 62 95 43

De slankes uden ubehagelige slanke-
kure og vi gør alt for Dem og Deres
velbefindende

Børnenes egen modebutik

SKIPPER BØRNETØJ

Thonbogade 14 . Horsens . Tlf. 62 98 30

Det store udvalg i strik-kjoler

Bukser – buksedragter – hættebluser

– overalls – nederdele m. m.

Vi handler i ...

Beringgårdens Smørrebrød

ved Bertha L. Hansen

Kongensgade 10 . Horsens . Tlf. 62 22 77

God daglig madpakke – lækkert sel-
skabssmørrebrød samt anretninger

leveres overalt

Vær moderigtig klædt

i tøj fra ...

LUDVIG

Jessensgade 5 . Horsens . Tlf. 62 08 10

Det store udvalg i kvalitetsmøbler
finder man hos ...

HORSENS MØBELLAGER

Smedegade 31–33 . Horsens

Telefon 62 61 62

NB. Til funktionærer ydes

15% kontranabat

JASON

ALT I LÆDERVARER

Søndergade 44 . Horsens . Tlf. 62 47 48

LYSET

EL-INSTALLATIONSFORRETNING

ved E. Køpke Sørensen

Kongensgade 8 . Horsens . Tlf. 62 59 87

Alt indenfor moderne belysninger

samt el-installationer udføres

Batterier og ledninger til høreapparater

Byens største specialforretning
i autoudstyr ...

AUTO-fix
UDSTYR · RESERVEDELE

AUTOUDSTYR – RESERVEDELE

Vestergade 99 . Horsens . Tlf. 62 02 27

Ved aflevering af denne annonce
yder vi rabat til etatens folk

Forkort rejsen

med en lommeroman fra ...

MÆLKETORVETS KIOSK

ved Kirsten Gønge Nielsen

Smedegade 3 . Horsens . Tlf. 62 39 08

Aviser – uge- og månedblade

NB. Nu åben hver søn- og helligdag

GRØNNEGADE SMØRREBRØD

ved kok Jørgen Pless

Grønnegade 3 – Horsens – Tlf. 62 69 00

Frokostpakker, selskabssmørrebrød

anretninger – Spec.: Hver dag en dejlig

hjemmelavet varm middagsret

Centralvarme – dampanlæg – vand-,
gas-, sanitet- og blikkenslagerarbejde
– så ...

G. DALHOFF KNUDSEN

ingeniør m. af i.

K. V. Kochs Eftf.

Kattesund 12 . Horsens . Tlf. 62 27 00

Tilbud og overslag gives uden forb.

Vor dækeksperter er ...

HORSENS
Dækcenter
(05) 62 76 88
Kirkegårdsalle 5 * 8700 HORSENS

Stort udvalg i radial- og diagonaldæk
samt helgummierede tyske slidbane-
dæk – hjulafbalancering og dækafret-
ning på moderne apparatur.

NB. Specialrabat til etatens folk

Også De bør have konto i

H O R S E N S

TAXI – Telefon 62 32 19

LILLEBILSTATIONEN

ved Aa. Nielsen

Vimmelskafte 1 – Horsens

Såvel by- som landture

Som kuriosum kan måske nævnes, at Bredkær mergelselskab i september 1919 fik tilladelse til en sådan aflæsning på Skibbild station, herunder også til at passere DSBs spor i niveau i nordenden af stationen.

Tilladelsen blev udnyttet, arbejdet afviklet, og så den 4. marts 1921 kl. 7.30 fattede pludselig et loko og to vogntræk over statsbanernes spor.

Følgen af denne egenmægtige handling var politianmeldelse, og det er at læse i Vestre Landsrets dom nr. 743/1921, den 25. august 1921, at »... de to sigtede vil være at straffe med simpelt fængsel hver i 14 dage.«

Som afslutning af afsnittet om de transportable mergelbaner kan man spørge, hvor blev nu alle disse spor, alle disse vogne m. m. af. Svaret er, at en hel del entreprenørmateriel endnu er lagret og næppe kommer i brug mere, idet større og mere effektivt materiel nu anvendes af entreprenørerne.

Alt det øvrige er spredt bogstaveligt talt for alle vinde. Den anden verdenskrig tog sin store bid, idet mange kilometer spor samt rullende materiel atter kom til at tjene landets brændselsforsyning i form af tørve- og brunkulsbaner.

Endvidere er der solgt spor og rullende materiel til mange sider, teglværker, cementfabrikker, kalkværker, savværker, industrivirksomheder osv., og en hel del af disse spor er endnu i brug rundt i landet.

Haderslev Amtsbaners transportable mergelspor

Som det ses på fig. 1, er der også i Sønderjylland merglet via transportable mergelspor af forannævnte art (Hedeselskabet resp. entreprenører.) Det ses også, at der har eksisteret et lignende net af transportable spor udgået fra Haderslev Amtsbaner.

Disse sidstnævnte spor var som HAJs spor meterspor, og var etableret på initiativ af HAJ, der i samme anledning opkøbte mergellejer samt anskaffede de fornødne rullende materiel – vogne med tippbare trækasser. Den bestående lokopark kunne magte også denne op-

gave.

Relativ kort tid efter 1920 startede disse kørsler, der, som det ses i fig 1, strakte sig langt ud over det, der må betegnes som amtsbanernes normale opland. Fig. 6 viser således et mergeltogs pasage af Bredebro-Løgumklosterbanen ved Bedsted-Løgum.

Som det kan ses, passerer der her i niveau, og dette var, som det også fremgår af fig. 1, tilfældet adskillige steder i Sønderjylland.

Amtsbanerne udkørte i årene 1920–37 ikke mindre end 102.000 vgl. à 10 t.

Københovedlejet syd for den gamle grænse fortjener en kort omtale, idet der fra dette leje også blev leveret mergel til Danmark før første verdenskrig.

Uanset grænseproblemer var der ved fælles aftale landene imellem bygget en interimistisk bro over Kongeåen, og – ligeledes ved fælles aftale – set bort fra toldeftersyn af togene.

Det var i øvrigt dette lejes store entreprenørdamploko, der, når de trak op på dalens nordside, ofte havde en mand siddende på sikkerhedsventilen!

Ved krigsudbruddet blev sporet på den danske side af grænsen dækket af jord, idet der blev trukket en plovfur på hver side.

Sporet kom dog ikke mere i brug.

Mergelbefordring på trafikbaner

Uanset at dette ikke direkte kan ribrices under begrebet mergelbaner, er der dog på trafikbaner befordret så store mergelmængder, at nogle få ord herom kan være på sin plads.

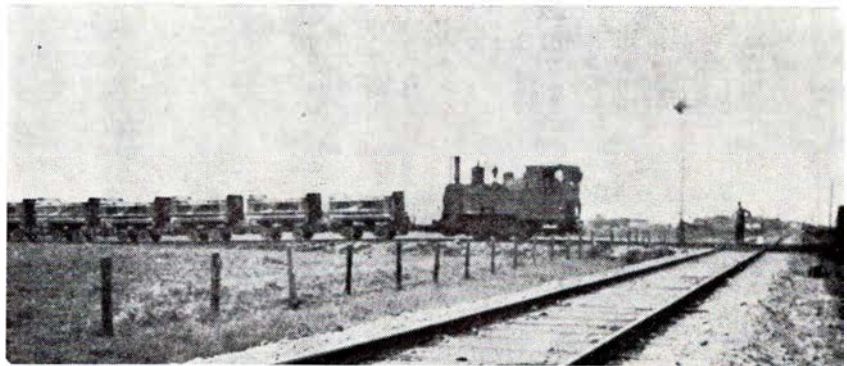

Fig. 6. Rødekre-Løgumklosterbanen passerer ved Bedsted Løgum 1932

Hobro

Salonen for moderne hårkunst

FØTEXHUSETS

DAME- og HERRESALON

ved Anni og Toni Quaranta

Adelgade 73 – Hobro – Telf. 52 21 80

1. kl.s individuel behandling udføres

Vær prisbevidst – Kør til

UNO-X

ved Kr. Krogh

Skivevej 28 – Hobro – Telefon 52 19 42

Benzin – Olie – Vask – Smøring

Reparationer

Skanderborg

Det store udvalg i legetøj samt gaveartikler – finder De hos ...

»TANTE LILLI«

Adelgade 64 . Skanderborg

Telefon 52 05 62

Der har på dette felt været truffet en del særforanstaltninger, dels anlæg af normalspor til mergellejer, f. eks. Klåbygård (Hviding) og Rindom (Ringkøbing), dels særlige mergelsidespor, f. eks. Borris mergelspor og Gedhuset mergelspor.

Endelig har der i enkelte tilfælde været etableret specielle mergelspor (smalspor) fra grav til nærliggende station, f. eks. Haraldskær.

Vi kører til

HERNING AUTOVÆKSTED

ved mekaniker Tommy Bonne

Fonnesbechsgade 16, Herning

Telefon 12 83 35

1. kl.s autoreparationer udføres på alle vognmærker

husholdningsgas

autogas

industrigas

8220 BRABRAND . TELEFON (06) 26 04 00

LØGSTØR – VEJEN – ODENSE – NÆSTVED

Herning

Vi handler i

MEJERIUDSALGET

ved Aagaard Olesen

Søndergade 34, Herning. Tlf. 12 06 77
1. kl.s mejeriprodukter – lækkert brød
og kager, kolonialvarer samt øl og vand

Forkort rejsen

med en lommeroman fra

NØRREPORT KIOSK

ved Johs. Nielsen

H. C. Ørstedsvvej 42 . Herning

Telefon 12 17 18

Aviser – uge- og månedsblade
samt papirartikler

TERMORUDER – BLYRUDER –
INDRAMNING ...

Glarimester Ole Ardal Simonsen

Ny Møllevej 5 . Herning

Telefon 22 11 70

Termoruder i standardmål
haves på lager

Åbningstilbud: Blyruder ÷ 10% rabat

Vi handler i ...

BREDGADES KIOSK

ved Yrsa og Jørgen Josiassen

Bredgade 14 . Herning . Tlf. 12 03 52

Udenlandske tidsskrifter – aviser –
uge- og månedsblade samt stort
udvalg i billige bøger – telegrammer
– papirartikler

Køb kun det bedste – det gør vi ...

Slagtermester HANS IBSEN

Viborgvej 12 . Herning . Tlf. 12 15 59

1. kl.s kød, flæsk samt

hjemmelavet pålæg og viktualier

NB. Smørrebrød såvel daglig
som selskabssmørrebrød

Fodtøj for hele familien

– så gå til ...

REMO SKO

ved E. Hamborg

Sandagervej 2 . Herning . Tlf. 12 41 30

Kvalitetsfodtøj til fornuftige priser

Specialforretningen med det store
udvalg ...

PINGOUIN GARN

Østergade 30 – Herning – Tlf. 12 77 24

med verdensry – fransk mode
og kvalitet

Herning

Blikkenslagerforretning

ved Kirkegård Jacobsen

Smallegade 3 A, Herning. Tlf. 12 30 86

Al varme – sanitet og blikkenslager-
arbejde udføres – såvel nyt som
reparationer

DALLS

HERREMAGASIN

Bredgade 29–33 . Herning

HERREHABITTER

Specialitet: topmærket Sterling

Kamgarn – Twist – Trevira

Nyd en god kop kaffe

mens De venter

RUTEBILSTATIONENS

KIOSK OG CAFETERIA

ved Henry Pedersen . Herning

Aviser – tobak – chokolade – pølser
Hot-dogs

Først med det sidste nye til de mindste

BARNEVOGNS CENTRET

TH. NIELSENSGADE 92 · 7400 HERNING
TELEFON (071) 12 96 86

(lige ved Silkeborgvej)

VESTERBRO AUTOLAK

ved Villy Østergaard Sørensen

Ringkøbingvej 44, Herning. Tlf. 12 29 54

Såvel hellak som reparationer og pole-
ring udføres med faglig garanti

Vær prisbevidst – tank op hos ...

UNO-X service

Østergade – Herning – Tlf. 12 87 31

Benzin – olie – dæk – batteriservice

Stort udvalg i autoudstyr

Holstebro

**DERES
BIL
ER I
GODE HÆNDER**

**BERTHELSENS
AUTOOPRETNING**

Skivevej 126
7500 Holstebro

Tlf. 42 61 30

Holstebro

Vi handler med fordel hos ...

SPAR SELVBETJENING

ved Peer Haahr Larsen

Struervej . Holstebro . Tlf. 42 01 30

1. kl.s kolonial – konserves –

vine – spirituosa – tobakker

NB. Prøv vor gode kaffe ...

L A D E N

I HOLSTEBRO

(byens selskabslokale)

Større og mindre selskaber modtages

Velegnet til generalforsamlinger,

møder, udstillinger m. m.

Indhent tilbud

TELEFON 42 26 76

Lizzy Andersen

Struer

Søndergades BP service

ved mekaniker Erik Christensen

Søndergade 31–33 . Struer . Tlf. 85 14 60

Benzin – olie – vask – autoudstyr –

quick-service samt reparationer ud-

føres. Spec.: Hjulafbalancering og

autotest på moderne apparatur ...

Tag brød med hjem til kaffen

fra ...

LINDEROTHs BAGERI

Danmarksgade 13 . Struer . Tlf. 85 09 08

1. kl.s lækkert brød og kager

Spec.: Sukkerfri bagværk

NB. Nu også åbent søndag kl. 7–14

DÆK DEM IND HOS BÆK

STRUER SLIDBANEFABRIK

ved Villy Bæk

Strandvejen 51 Struer . Tlf. 85 02 90

Slidbanedæk og nye dæk i alle stør.

Gratis montering og afbalancering

Et sted, der er værd at gæste ...

MØLLEGÅRDEN

ved Poul Nyboe

(tidl. Afholdshotellet)

Vestergade . Struer . Telefon 85 05 14

NB. Selskaber modtages

– såvel store som små

VESTERGADES KIOSK

– EN MODERNE SUPERKIOSK

Telefon 85 04 09

Stort udvalg i tobaksvarer – konfekturer

– aviser – uge- og månedsblade

samt papirartikler

Normalsporforbindelse til grav var oftest og smalsporforbindelse altid udført af mergelleverandøren, der i flere tilfælde også leverede trækraft til/fra stationen.

Et af de store lejer, hvor banerne leverede den nødvendige trækraft, var Kølsen mergelleje, ejet af Alhedens mergelforsyning.

Allerede i 1924 passerede dette leje de første 100.000 afsendte jernbanevognladninger, hvoraf flertallet gik til Herring-Viborgbanen.

Lejet var i brug 1906-34, og på den måde, at der var afsluttet overenskomst med fængselsvæsenet om, at fanger skulle foretage læsning.

Oprindeligt beskæftigedes 20 Horsensfanger i 6-7 sommer måneder, men i begyndelsen af 1920'erne var 38 fanger beskæftiget her. Der var etableret en særlig lille barakby med egne fængselsbetjente.

En meget stor part af disse vogne var »Fri-bane-vogne«, og der var indrettet ind til 11 aflæsepladser mellem to stationer. Vognene kobledes af arbejdstog en for en, og lokoet blev holdende ved den sidste aflæseplads, hvorfra der returneredes optagende de tomme vogne.

Enkelte privatbaner kobledes dog af plantog, og lod et senere plantog skubbe den eller de tomme vogne til nærmeste station.

Slutning

For i ganske enkle tal at vise, hvilke kolossale tal, der har været tale om befordringsmæssig set, hvilke proportioner transporterne havde, kan oplyses, at der på trafikbaner fra denne transport begyndte i 1889 fra et leje ved Fun-der og indtil 1940 er befordret 6.424.000 tons mergel og 622.240 tons gødningskalk.

For så vidt angår de direkte mergelspor, er der til landets 310 mergelskaber udkørt 15.000.000 m³ mergel, eller omsat til tons - 44.500.000.

Dette kan f. eks. sammenholdes med, at DSB i driftsåret 1913-14 i alt befordrede 6.290.000 tons gods og i driftsåret 1937-38 5.040.000 tons gods.

Julegave . . .

JERNBANE-BLADETS SÆRTRYK
V. E. Johansen

Erindringer fra GDS og HHGJ
44 sider, 30 illustrationer. Kr. 6,00

Nordbanen 100 år. 1965
32 sider illustr. Kr. 2,50

Fredericia-Århus 100 år. 1968
24 sider illustr. Kr. 2,50

ÆLDRE ÅRGANGE fra 1968
haves a kr. 15,00

Ukomplette årgange af ældre dato
Alle priser er inkl. moms og porto
Indsend beløbet på det, der ønskes, til

postkonto 6 00 82

Jernbane-bladet - 2650 Hvidovre

DØDSFALD

Stationsforstander J. Duus
fh. Tølløse, 92 år.
Lokofører R. N. Rasmussen
fh. mdt. Kbhvn. Gb, 86 år
Stationsforstander H. Grasbow Olesen
Rask Mølle 1927-1957, 82 år
Overbaneformand J. T. Johansen
fh. overingeniøren Nyborg, 83 år
Stationsbetjent Aksel P. Christensen
fh. Rungsted Kyst, 79 år
Overportør H. O. Jensen
fh. mdt. Enghave, 74 år
Lokofører Chr. Olesen
fh. mdt. Helsingør, 76 år
Lokofører V. Christiansen
fh. mdt. Helgoland, 75 år
Godsekspeditør O. M. Olesen
fh. Kbhvn. rejsegods, 74 år
Stationsforstander E. Aamand
Roskilde 1961-71, 68 år
Lokomester J. C. Danielsen
ddt Kbhvn. Gb, 66 år
Lokomester C. H. Kann
ddt Korsør, 68 år

Kolding

Det store udvalg i
MODERNE STOFFER samt
STOFRESTER finder man i . . .

STOFMAGASINET

Tøndervej 62 . Kolding . Telf. 52 63 50

Alt Glasarbejde udføres

LÅSBYGADES GLARMESTER

ved K. Mortensen
Låsbygade 72 - Kolding - Tlf. 52 60 99
**NB. Vi er specialister i autoruder
og har døgnvagt.**

BECH & NIELSEN

Tømremester
Maskin- og bygningsnedkeri
Sdr. Ringvej 40 - Kolding
Telefon 52 50 05

Spec.: Gulvafslibning

FRA KLUBBERNE

Helsingør Jernbaneklub

Den store succes med kørsel på Amagerbanen mellem Amagerbro og Kastrup gentages i år, hvor der køres på 2 søndage den 26. november og den 3. december.

Dansk Jernbaneklub

Traditionen tro arrangerer DJK juleudflugt med damptog søndag den 10. december. Turen foretages i år over Nordbanen og Gribskovbanen med HJK' loko ØSJS nr. 7 og personvognsmateriel fra samme klub. Se program for turen med tider, priser og anmeldelse i DJK's medlemsblad Jernbanen nr. 6 oktober 1972.

BOGHJØRNET

Gyldendals Traner

Giuseppe Tomasi di Lampedusa
LEOPARDEN

Omkring 1960 læste jeg denne betagende slægtsroman første gang, men da det var under et hospitalsophold, hvor tusind ting og gøremål forstyrrede læsningen, fik jeg ikke det fulde ud-

SIKKERHEDSFODTØJ

STÅLEX

Godthåbsvej 177 . 2720 Vanløse

Telefon FA 8 . Giro 15 70 06

MALERFIRMA

SJØREEN & CO. A/S

Jens Baggesensvej 41 . Århus

Telefon (06) 16 56 33

Ålborg

NORVIN & LARSEN

Entreprenører
Entreprenørgården
Guldbæk pr. Godthåb
Telefon (08) 38 52 55
udfører arbejde for DSB

Ind til

SERVICENTER

ved Ib Simonsen
Jyllandsgade 22 - Ålborg - Tlf. 13 90 50
Stort udvalg i autoudstyr
Quick-service udføres
NB. Autoudlejning af nye Volvo - WW
samt Pick-up

Skal De bygge nyt - omforandre
- så ...

MASKINSNEDKERI OG LISTEFABRIK

ved Eyvind Knudsen
Snedkergården . Absalonsgade 30
Ålborg . Telefon 12 04 34
Detailsalg af plader - høvlet træ
samt lister. Detail og en gros

TANDLÆGE REGIN MUNCH NIELSEN

Jens Mose's Eftf.
Vesterbro 54 . Ålborg . Tlf. 12 12 02

Lad os forfatte Deres festsang ...

GLENDALE

Jernbanegade 21 . Ålborg
Telefon 16 01 72

Duplikering af enhver art fra dag til dag
- også på elektrostencil

Tag brød med hjem til kaffen fra ...

BRUUNs BAGERI

Rutebilstationen . Ålborg . Tlf. 12 74 20
Altid 1. kl.s lækkert brød og kager

Vi kører til ...

ANNEBERGVEJ AUTOOPRETNING

ved Søren Høyer
Annebergvej 72 . Ålborg . Tlf. 12 50 53
Karrusseriarbejde - Opretning -
Rustskader - Undervognsbehand-
ling - Dinitrol

Vi træffes kl. 9.00-17.00
undtagen lørdag

TANDTEKNIK

PÅHLMAN HAFSTRØM
Algade 11 . Ålborg . Tlf. 13 23 02

MØBELPOLSTRERVÆRKSTEDET

ved Kristian Johnsen
Holbergsgade 16 . Ålborg . Tlf. 12 81 78
Ombetrækning og reparation af møbler
i enhver stilart
såvel antikke som moderne
Stort udvalg i møbel- og tæppestoffer
i anerkendte kvaliteter. Rimelige priser
og tilbud uden forbindelse

Skalborg

TANDLÆGER

ELLEN og JØRGEN THOLSTRUP
Lindenborgvej 91, Skalborg. Tlf. 182270
(Bonderupgård)
Konsultation: Kl. 9-17, lørdag kl. 10-12

Vi kører til ...

MOBIL service

K. E. Berg
Hobrovej v. Skalborg Kro . Tlf. 18 08 20
benzin - olie - vask - smøring samt
stort udvalg i autoudstyr
Quick-service udføres - Åbent kl. 7-22

Nørresundby

Forkort rejsen med
en lommeroman fra ...

NR. UTRUP KIOSK

ved N. J. Madsen
Hjørringvej 40 . Nørresundby
Telefon 17 39 20
Aviser - uge- og månedsblade samt
telegrammer. - NB. Stort vareudvalg

Hjørring

Vi handler i ...

DET BLAA HJØRNE

Jernbanegade 27, Hjørring. Tlf. 92 06 20
Kolonial - vin - tobak - konserver
Bedst og billigst

Specialforretningen
med det store udvalg ...

BONBONNIEREN

BYENS CONFECTURE CENTER
Strømgade 16 . Hjørring . Tlf. 92 15 35
Stedet for lækkermunde - også for Dem

Vær moderigtig klædt
- i tøj fra ...

BARBA-RELLA

Østergade 54 . Hjørring
Telefon 92 48 50

»Bag den gode smag«

KURT CARLSENS BAGERI

(Dinesens Eftf.)
Østergade 50 . Hjørring . Tlf. 92 47 27
1. kl.s lækkert brød og kager
Bestillinger modtages gerne

Frederikshavn

ESSO servicenter

ved V. Christensen
Søndergade 3, Frederikshavn, tlf. 421604
Benzin - Olie - Vask - Smøring
Quick-Service - Alt i auto-udstyr

Når det gælder TV - RADIO

BÅNDOPTAGERE - STEREO

- så gå til ...

DANA RADIO

Byens Hi-Fi center
Søndergade 126 . Frederikshavn
Telefon 42 53 63

SKIPPERS GRILL BAR

Søndergade 133 . Frederikshavn
Telefon 42 37 89
Lækre kyllinger - bøfsandwich - for-
årsruller - fiskefilet - medisterpølse -
Houlbergs pølser - pommes frites -
fadøl - sodavand - kaffe - is m. m.
Åbent fra kl. 11 til 24

bytte af romanen. Siden har en ferierejse Sicilien rundt bragt mig til forfaterens store palads på det sydlige Sicilien, det palads der danner forbillede for romanens *Donnafugata* med de mennesker der lever dér. »*Leoparden*« kan læses flere gange, og særligt af dem der holder af slægtshistorie. I bogen følger man fyrsteslægten Salina fra de bevægede år omkring 1860 da Garibaldi lagde grundstenen til det moderne Italien, og op til tiden kort før første verdenskrig. Om man kan li' adelige eller ikke, har ingen større betydning for nydelsen af dette magtfulde værk om denne slægt, og om Sicilien, denne fattige og forarmede ø, der selv i vore dage har svært ved at løfte sig op fra armodens – overtroens og slægtfejdernes knugende fortid.

Lampedusa, der døde i 1957, har med denne betagende roman, hvis handling foregår i en afkrog af Europa, skabt en klassiker der vil leve evigt.

**H. Gerner Christiansen
og O. Winther Laursen**
SMA TOG PÅ SPINKLE SKINNER
Format 24,5×15,5 cm.
208 sider, 140 ill. Indb. 74,00
J. Fr. Clausens Forlag

På samme forlag er i de senere år udsendt en del god og gedigen jernbanelitteratur, og netop nu er lige udkommet et helt lille pragtværk, der er noget helt enestående, af alt hvad der indtil nu er fremkommet om jernbaner, og som vil få det til at give i enhver jernbaneinteresseret.

Bogens to forfatteren er begge kendte mangeårige jernbaneentusiaster, der begge har gjort et stort arbejde for at bevare erindringerne om fortidens jernbaner, både store og små. Gennem nærværende blad, har læserne lært Hans Gerners liv- og humørfyldte beskrivelser af sine oplevelser i arbejdet om resterende og forsvundne baner, hvoraf der i Skandinavien og det øvrige Europa, nu kun er få tilbage. Biler og krige har gjort det af med en del af dem, og de få, der fik lov at overleve, er blevet moderniseret, hvormed det hyggelige gamle materiel er forsvundet. Med denne bog har de to forfattere, der har besøgt de fleste af de omtalte baner, gjort det muligt for læserne at fornemme noget af den stemning, der var over tidligere tiders jernbanevæsen. Foruden vore hjemlige baner fortælles der således om baner i Norge, Vest- og Østtyskland, Polen, Østrig, Schweiz, Holland, Belgien, England, Frankrig, Spanien, Portugal og Italien.

Bogens billedstof er helt i topklasse, da hovedparten af dette ikke tidligere er set på tryk. Det er virkelig lykkedes at forevige miljøet ved de forskellige baner.

Niels Jensen
DANMARKS JERNBANER
1847–1972
Format 18×13. 272 sider, 216 ill.
Kr. 40,50
J. Fr. Clausens Forlag

Alle jernbaneinteresserede kan nu glæde sig over, at der i bogform foreligger en systematisk gennemgang af samtlige Danmarks jernbaner, både bestående og nedlagte. Bogen har titlen »Danmarks Jernbaner 1847–1972« og er skrevet af Niels Jensen, der allerede er kendt for sine tidligere bøger: »Jernbaner« og »Damplokomotiver«. Den nye bog er som de to foregående udgivet på J. Fr. Clausens Forlag.

Gennemgangen af hver bane indeholder en historisk beskrivelse, oplysninger om trafikudviklingen, anvendelse af det rullende materiel samt data som: åbningsdato, længde af banen, nuværende standard, dato for eventuel hel eller delvis nedlægning, elektrificering eller andre væsentlige driftsændringer.

Herudover rummer dette imponerende »leksikon« fortegnelse over de store jernbanelove samt jernbane- og stationsforkortelser. »Danmarks Jernbaner 1847–1972« er desuden gennemillustret med miljøbilleder og billeder af det rullende materiel. Alt i alt må det blive ønskebogen for enhver dreng mellem 5 og 80 år.

Herluf Andersens Forlag:
JERNBANEKALENDEREN 1973

Det specielle ved denne kalender er, at den successivt vil blive til en bog. – Samt at den ikke har 12, men 24 sider billeder og tekst.

Jernbanekalenderen 1973 er udarbejdet under redaktion af: Jan Koed, Jens Koefoed og Erik Sevaldsen og i samarbejde med DSB. Den udsendes kun i 5000 eksemplarer. Prisen for den er kr. 27,75.

På samme forlag udsendtes tidligere på året den store jubilæumsbog: *Danmarks Jernbaner i 125 år* – som iøvrigt er nær udsolgt. Hertil vil denne og kommende årgange af Jernbanekalenderen udgøre et interessant og morsomt supplement i »før og nu«-perspektivet.

Esbjerg

Esbjerg og Omegns Sparekasse

Esbjerg

... og pengene sætter vi i

Den bedste service får vi hos ...

ESSO service
ved mekaniker Henning Petersen
Strandby Kirkevej 216 . Esbjerg
Telefon 13 41 02

Stort udvalg i autoudstyr samt tilbehør
1. kl.s autoreparationer og pladearbejde
udføres med faglig garanti til rimelige
priser

ARBEJDERNES LANDSBANK

Filialen i Esbjerg
Kongensgade 13
De får råd – når De går i banken

Forkort rejsen

med en lommeroman fra
JERNE KIOSKEN
Skolebakken 130 . Esbjerg . Tlf. 12 30 91
Aviser, uge- og månedsblade
samt tobaksvarer

NOVEMBER-JOURNALEN

FOR ALLE MED KONTOMINATION

De som kan arbejder.

De som ikke kan underviser.

De som ikke kan dette laver oprør.

Hjemmebrønderi

– Folk siger, at du har et hjemmebrønderi!

– Sludder, det er noget Olsen siger, fordi han ikke må smage.

Englebørn

– Det må I huske på børn. De artige børn får hvide vinger, når de kommer i himlen. De slemme børn får sorte vinger, husk det, Holger!

– Skidt med kuløren, sagde Holger, når bare jeg kan flyve.

Fra spor sex

– Min storesøster har fået en lille dreng i nat!

– Det var da morsomt, hvor meget vejede han så?

– Fire pund.

– Det var ikke meget.

– Nå, men de har også kun været gift i tre uger!

Forsigtighed

– Hjemme hos os kommer der aldrig en dråbe spiritus på bordet.

– Nå, jeg er også meget forsigtig for ikke at spilde på bordet.

Kontrollen er effektiv

– I vort samfund er der faktisk kun to kategorier af borgere, nemlig de mange, der – måske næppe med større lyst og glæde – ideligt skovler op i kassen, og så de få, der nidkært og omhyggeligt sørger for, at den aldrig løber over!

– Tør jeg gætte på statskassen?

Op og kig – og ned at skue

– I en ikke fjern fortid var damerne så nedringede, at man skulle helt ned på gulvet for at konstatere, om De i det hele taget havde noget på overkroppen

– Jamen, i dag skal man helt op under loftet for at blive klar over, om de bare har et figenblad som nederdel!

Fagre ord

Det hedder så smukt, at fælles interesser knytter menneskene sammen,

men det er dog vist et Janushoved, for hvad med de uforsonlige rivaler, når interessen er den samme pige!

Guld Korn, opsamlende på erfaringens vej

– Mænd er nu vidunderlige!

– Kun meget få – de fleste er bare underlige!

Klimatisk forstyrrelse

Det var brud på klimareglementet, at personalets spæde godmorgenhilsen ikke blev besvaret med en fuldtonende og veloplagt genhilsen, men kalamiteten var, at den veloplagte, der havde jobbet den pågældende dag, havde snorket over sig.

Sagkundskab

Sådan en rigtig rødmosset slagter, hvis hele tilværelse drejer sig om »kyd«, har selvfølgelig sit eget syn og skøn også på kvinder: de magre og ranglede – disse revelsben – har han hurtigt overset, mens han får glans i øjet, når de mere fyldige toner frem – for det skal være file!

Enhver er sig selv nærmest

rasede han – og hvis jeg oftere ser dig med den hallunk, så skyder jeg! – Hvem, er nærmest lige gyldigt!

– Ja, Theodor – gør som du siger – tag den dig nærmeste – lige gyldige!

Geografisk husketeknik

Det er så let at erindre, at det nordligste Irland hedder Ulster – for der går det altid varmt til!

Odds 0,0

– Travbanerne kører dårligt!

– Ha – en gammel trav – fra Børsen!

– Jamen, er det forkert?

– Næh – tiden er løbet fra dem!

Mellem rødstrømper – hys!

– Det forbistrede er, at mændene virkelig går og tror, at de er så uundværlige – som de faktisk er! – Hys!

Inde fra spjældet

– Du har været inde og sidde – hvordan er det egentlig?

– Upåklageligt! – Ja, man sidder godt – har eneværelse, betjeningen er vaks og veluddannet – al servering er præcis på klokkeslæt – og så – er man velgørende fri for alt kvindevrøvl!

Hvorfor diskriminere nogen

En pige klasse skulle resumere verdenshistorien ved at finde frem til de to største erobrere. – Der blev da også nævnt både Cæsar, Alexander, Napoleon og sågar Hitler m. fl. – Man var imidlertid kun nået til syv, da en forskræmt lille pigesjæl med lysende øjne gav sit besyv med i laget med: – Don Juan!

I anledning af jubilæet

blev eleverne spurgt om, hvad de vidste om jubilaren, Holberg. Det blev nu ikke til store sager, men en opvakt dreng mente dog at vide – at han havde en pølsevogn.

Værs'go' og skyl

I en remise på Fredericia station har DSB opstillet en ølautomat!

Station Friheden

Fængselsvæsenet er utilfreds med, at DSB sælger billetter til Friheden!

Der er mange trosretninger

– Har De været straffet tidligere?

– Ja, herr dommer, nogle gange – men altid for min tros skyld!

– Hvilken tro tilhører De da?

– Stadigvæk den, at man ikke kunne opdage mig!

Åh, ja – alting gentager sig

– Det fortælles, at De vil skilles, frue – hvorfor dog det?

– Nøjagtig af samme årsag, som da jeg giftede mig – ked af at være alene!

Hos socialrådgiversken

– Hvordan afslører man i grunden en mands sande væsen?

– Temmelig ligetil! – Se at få et skænderi i gang – så forivrer han sig, plumper igennem – får våde sokker – og så er han nem at skille ad!

– og så var der

frisøren, der arbejdede på en klippegrund.

Viborg

NY TANDTEKNIK! INGER GRØN NIELSEN

eksam. tandtekniker

Samsøvej 1 . Viborg . Tlf. 62 45 30
Konsultation kl. 9-17. Lørdag lukket

Ind til

ESSO BORGVOLD

ved Jens Erik Ager

Randersvej - Viborg - Tlf. 62 30 90
Benzin, olie, vask, smøring, autoudstyr
Autoreparationer udføres med faglig
garanti

Når det gælder moderne belysning
samt el-artikler, går vi til ...

»EL-HJØRNET«

ved Finn Jørgensen

Dalbergsgade 4 . Viborg . Tlf. 62 14 60
Alt el-arbejde udføres.
Tilbud og overslag gives

Vi handler i ...

JOHNS BAGERI

Kirkebakvej 37 . Viborg . Tlf. 62 40 05
1. kl.s lækkert brød og kager
- Bestillinger modtages gerne

VIBORG DÆK- OG STYRETØJSCENTER A/S

Bøsemagervej 9 - Viborg - Tlf. 627444
Dæk og styretøj samt bremsere

Velkommen hos

TEXACO service

ved Albæk Flensborg

Århusvej - Viborg - Tlf. 62 52 57
Benzin - olie - vask - smøring
autoudstyr - quick service udføres

TV-reparationer udføres på stedet -
I tilfælde, hvor reparation på vort spe-
cialværksted er påkrævet, har vi låne-
apparater i vognen

TAPDRUP RADIO

ved Jørn Nielsen

Randersvej 20 - Tapdrup - Tlf. 62 61 03
Spec.: Radiotelefon-service
Vi kommer overalt

O. Bredgaard Jensen aut. forh.
Jyllandsgade 23 . Viborg . Tlf. 62 44 55

Alt servicearbejde udføres
på vort moderne værksted

Randers

Vi anbefaler et besøg på den
nyrestaureerede

D S B RESTAURANT

Randers

Et hurtigt spisested i hyggelige
omgivelser

Ny vært: **Haubarth Johansen**

Jernbanens vognmand

M. O. MARKUSSENS EFTF.

ved Knud Thomsen

Godsekspeditionen - Randers
Telefon 42 05 80

Vær prisbevidst - tank op hos

UNO-X

ved N. E. Mikkelsen

Mariagervej 135, Randers. Tlf. 42 45 51
Benzin - olie - autoudstyr - autogummi
NB. Alle dækmærker føres -
Quick-service udføres

Følg GULFSTRØMMEN til ...

GULF service

ved R. Sollok Mortensen

Strømmen 26 . Randers . Tlf. 42 30 04
Benzin - Olieskift - Smøring
Autoudstyr - Quick-vask
Autoreparationer udføres

Ind til

ESSO SERVICENTER

ved Kurt Jørgensen

Århusvej 96 - Randers - Tlf. 42 32 63
Benzin - olie - vask - smøring - auto-
udstyr - Quick-service udføres - Selv-
vask i automat eller egne båse

MODERNE & STILBELYSNING

køber man hos

SMITH LARSENS EFTF. I/S

Snaregade 4 - Randers
Telefon 42 01 67

B P service

ved A. Bjerre Petersen

Udbyhøjvej 7 - Randers - Tlf. 43 36 16
Benzin - olie - vask - smøring -
autoudstyr - dæk - batteriservice
Husk vor kiosk med aviser, blade og
tobaksvarer m. m.

Vi anbefaler

K. J. GLAS

Boulevardgården, hj. af Vinkelvej/Nørre
Alle - Randers - Tlf. 43 25 42
Alt indenfor glasarbejde samt vindues-
polering udføres

Stedet for moderne hårpleje ...

ROTHMANNs DAMESALON

ved Bodil Østergaard

Nyvej 21 . Randers . Tlf. 42 28 87
1. kl.s. individuel hårpleje udføres

»HUNDESALONEN«

ved Lise Madsen

Rosengade 2 . Randers . Tlf. 43 06 55

1. kl.s trimning - klipning og bad
Daglig dyrlægevagt
Åbent fra 8-15 - Lørdag lukket

Specialforretningen med det
førende udvalg i autoudstyr ...

AUTO-MAGASINET

ved L. Spange

Kirkegade 13 . Randers . Tlf. 42 63 08

NB. Overtræk og måtter
til samtlige bilmærker -

Til hverdag som til fest anbefales

»TOP SMØRREBRØD«

ved Ketty Fisker Pedersen

Vestergade 24 . Randers . Tlf. 43 45 45

God daglig madpakke - Lækkert
selskabssmørrebrød samt anretninger
leveres på bestilling

J. VALBJØRN

KOLONIAL - VINE - DELIKATESSER

Vestergade 68 . Vesterport . Randers

Telefon 42 38 99

Hent ideer - og få dem realiseret i

SYSTEMEN

ved Astrid Willumsen

V. Kirkestræde 14, Randers. Tlf. 433017
Alt i omforandring - læg ind - læg ud
- læg op - læg ned - skindarbejde -
knapper og knaphuller

Vi handler hos

SLAGTER TUCHSEN

Kirketorvet 11 - Telefon 42 25 51

Mariagervej 44 - Telefon 43 12 46

RANDERS

Kød, flæsk, pålæg samt alt i
viktualievarer

Langå

TANDLÆGERNE

HELLE og PER GÖTZSCHE

Bredgade 2 . Langå . Tlf. 46 15 25

Cirka 375.000 m² stål er på den nye Lillebæltsbro rustbeskyttet med 480.000 kilo Dyrup Stålhudsmalinger.

Stålhudmalinger er en Dyrup-specialitet, der foretrækkes, når broer og andre stålkonstruktioner skal beskyttes.

I 1935 blev den gamle Lillebæltsbro malet med Dyrups Stålhud-

systemer – derefter er de fleste danske broer beskyttet med Stålhud. Stadig forbedret – stadig fulgt med udviklingen.

I 1970 den ny Lillebæltsbro – ny konstruktion – igen Stålhud.

Stålhud - - - igen

– når forbindelsen skal være holdbar

S.DYRUP & CO ☞ Gladsaxevej 300 – 2860 Søborg